МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 55 (2680)
КIиранди
8
июль
1962 шу
Мах 2 кеп.

ШЕРБЕ ОБЩЕСТВЕННИ ХЬИСАПЕРА БОЛХ

Вай мехка шерра даржаш латт партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органашка общественни хьисапе болх белга. Парте XXII съезде белгалдаьккхад партийни органашка тIехь-тIехьагIа дукхагIа общественни хьисапе болх беш комиссеш, отделаш, райкомийи горкомийи секретараш, инструктораш хила безаш хилар. Опыто хьахьоккхача тайпара партийни, профсоюзни, кхыйолча организацешка общественни хьисапе болх белга шерагIа юкъедоаладаро доккха новкъостал ду боахами культурей хьалъяра декхараш кхоачашдара, наха юкъера кхетама болх дикагIа вIаштIехьбаккхара.

КПСС Программа тIа белгалдаь да коммунистически общественни самоуправлене эггара дикагIа йола формаш хьаяра хьокхам бала безаш яр парти хилар. Цу гIулакхо декхарийла ю партийни комитеташ масса оагIорахьа общественни хьисапе болх белга шоай балха юкъе доаладе.

Цу хьакъехьа дикка боккха болх баьб вай республикерча партийни комитеташа тIеххьарча хана. Городашка а районашка а хьайийлай итташ политически дешара кабинеташ, пропагандистски а массови а балха методически советаш, агитаторий школаш, халкъа университеташи хьалха латтача опыта школаши я болх беш. Шоай ха а низ а ца кхобеш общественни хьисапе пропагандистий, лекторий, агитаторий бехктокхаме декхараш кхоачашдеш ба дуккха коммунисташи парте боаца активисташи.

Толамца чакхдаьккхад вай республике дIадаха политически дешара шу. Партпроса система дешара занятеш йистеяьннай аьнна сацийта йиш яц идеологически болх. Кердача дешара шера кийчо ешшехьа а шерра пропаганда е еза парте XXII съезда материалашта, КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта. Политически балха ерригача формаех бизза пайда эца беза, вай партеи паччахьалкхени политиках нах дIакхетабе беза.

Цу хьакъехьа боккха лоархIам болаш я общественни хьисапе болх беш йола политически просвещене кабинеташ. Дика болх беш я цу тайпара кабинеташ Новогрозненски ТЭЦ-е, Грозненски районерча № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозе. Кабинеташка хоза кийчъяь стендаш, диаграммаш я. Пропагандисташта, лекторашта, агитаторашта эша художественни а политически а литература да. Кабинетий методически советаша боккха болх бу пропагандисташта, лекторашта, агитаторашта консультацеш телаш, лекцеш докладаш, тематически сайренаш кийчъеш, производстве хьалха латтарий опыт дIайоаржаеш. Доккха новкъостал ду партийни просвещене кабинеташа партийни организацешта къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаеш а.

Штате йоаца отделаш, комиссеш, цIагIара лектореш вIашагIйохкара гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад парте Грозненски,Заводской, Ведана райкомашка а.

Цхьабакъда массанахьа а иштта вIаштIехьбаьккха лелабац общественноста новкъосталца беш бола идеологически болх. Цхьайолча районашка политпроса кабинеташ, тайп-тайпара комиссеш вIашагIъехкай, бакъда боагIача тайпара болх беш яц. Наха юкъе беча политически балха керда формаш юкъехкахьара хьокхам телаш хиннача Гудермесски районе а эсала вIаштIехьдаьккха да идеологически балха общественни хьисапе болх бе дуккха нах чуозара гIулакх.

Идеологически балха шерагIа юкъедоаладе деза общественни наькъаца болх белга. Из вахаро дIадехар да. Партийни организацеш декхарийла я цу гIулакха йоагIача тайпара хьалхле лелае а общественни хьисапе беча балха лерттIа лостам тела а.

Укх деношка партийни болх общественни хьисапе белга шерагIа доаржадара хетаяь, КПСС горкомийи райкомийи секретараш, отделий болхлой, дуккха коммунисташ - общественникаш юкъе а болаш совещани хилар Грозне. Цига дийцар коммунисташа - общественникаша, партийни комитеташта новкъостал а деш беча боккхача а халача а балхах. Парте райкомашка вIашагIъехкай парте нах хьаэцара дешашкеи коммунистий персональни дешашкеи хьожаш йола штате йоаца комиссеш. Царех дуккханеша дика болх бу, парте райкомашта доккха новкъостал а ду. Бакъда цунга хьежжа, совещане белгалдаьккхар, цхьайолча районашка хIанз а штатни болхлошта общественни хьисапе новкъостал дайтара формаех бизза пайда ца эцаш хилар.

Общественни хьисапе болх белга шерагIа юкъедоаладеча хана эггара хьалха дагадоагIаш хила деза пропагандаи агитацеи идейни боарам лакхбе безилга. Наха юкъера болх формана лелабеш моттигаш хIанз а дукха я вай. Чулоацамага дилача эсала хул цхьайолча хана еш йола беседаши, лекцеши, докладаши, предприятей, колхозий, совхозий коллективай практически гIулакхашца бувзам болаш хилац.

МоллагIа дале а дIадоладаь керда гIулакх дика чакхдоаккхилга нийса кулгалдарга хьежжа хул. Цу боккха лоархIам болча общественни болама а лерттIа хьалхле лелае еза. Партийни комитетий декхар да общественни хьисапе партийни болх бара дуккха нах юкъеозара гIулакх масса оагIорахьара хьал а лоацаш шерагIа доаржадар. Боккха лоархIам болаш да партийни организацешкарча штате йоацача отделий, комиссей, инструкторий опыт шерагIа дIайоаржаяр а.

ХIанз партийни организацеш декхарийла я кIоаргга Iома а дайташ парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юртарча берригача къахьегамхошка даь Кхайкарал наха дIадовзийта. Цу даькъе доккха новкъостал дергда общественникаша.

Шеко яц вай республике общественни хьисапе беш бола болх тIехь-тIехьагIа шерагIа баржаш дIагIоргхилара.

Цун Возаллега господинага БЕН ЮСУФАГА БЕН ХЕДДИЙГА

Алжирски Республика Ханна йолча правительства председателага

Советски халкъои Советски Союза правительстваи чIоагIа дика хеташ а геттара раьза хинна а тIаийцар Алжир ший лоIамера суверенни паччахьалкхе а хинна паргIатаялара хьакъехьа хиннача дерригача халкъа референдума результатех бола хоам. ТIехьашка ца доалаш паргIатои лоIами дакккха лаьрхIа ше хилар массане а цхьатарра дIакхайкадаь турпалера Алжирски халкъ цхьоагIо йолаши кхотаденнеи долга цIаькха а хьахьокхаш я из исторически событи.

Пурам да сона, господин председатель, Советски Союза халкъеи правительстваи цIерах а сайгара а денал дола Алжира халкъ цо яьккха сийлахь котало бахьан долаш чIоаггIа даькъала дувца.

Дег чура раьза хиннад тхо алжирски патриоташа лоаттабаь майра къовсам бизза цар аьттув а боалаш чакхбаларахи ший лоIамерча Алжирски Республика дунен паргIатача къамий мугIараштa юкъе шийна йоаггIаш йола моттиг хьалацарахи.

Алжирски халкъ котдаларо цIаькха а низ болаш хIама техар колониализмана, дегаш айдеш хьокхам лу цо хIанз а колониальни лоала кIал Iазап озаш долча кхыча халкъашта.

Ший лоIамера Алжирски Республика даькъала а ювцаш, Советски Социалистически Республикай Союза правительства дIахойт алжирски халкъо ший паргIатои къаман лоIами бахьан долаш къовсам лоаттабаьча халача шерашка тоссаденна доттагIалени барт-цхьоагIони бувзамаш суверенни алжирски паччахьалкхенца дIахо а чIоагIдеи дегIакхувлеи чIоаггIа безам болаш ше хилар.

ЦIенача дег тIара лов сона паргIато езача Алжира халкъо ший лоIамерча ший къаман паччахьалкхен суверенитет хьалъяреи чIоагIъяреи гIулакха доккхий толамаш дахар.

Н. ХРУЩЕВ.

Москва, Кремль.
1962 шера 3 июль.

Хь-Б. МУТАЛИЕВ.

Баркал шоана, алжирцаш

Балха балмаш лоале латта
Зама яц ер хIанзаръяр.
Бокъо ехаш доаг хIанз льаьтта,
Вожош хоарцо лелаер.

Уж пхьукIоаг чу детта бийнаш
Ловрех алац къонахий.
Аьлий коашка гора латташ,
Дувргдац шоана хьацар-хий.

Шугахь хьийжаь да са бIаргаш,
Чура едда мерза наб.
Се веце а шуца латаш,
Даьра чов мо дег чу къувлаш,
Аз шун бала лелабаьб.

Оаш яккханзар из шоай мукъале,
Молха бIаргаш ца морцаш.
Баркал шоана,
Баркал шоана,
Баркал шоана,
Алжирцаш!

Грозненски полиэтилен— Даьхенна

КПСС Центральни Комитетага, СССР Министрий Советага, КПСС ЦК Хьалхарча секретарага, ССР Союза Министрий Совета Председателага новкъостага Никита Сергеевич ХРУЩЕВГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага, ССР Союза Министрий Советага, къаьстта Хьога Хьайга а, хьамсара Никита Сергеевич, дIахойт оаха, коммунизма материально-технически база хьалъяра хьакъехьара КПСС ЦК майски (1958-ча шера) Пленумеи парте XXII съездеи решенеш кхоачаш а еш, Нохч-ГIалгIайчен № 9 йолча строительно-монтажни управленей, № 7 йолча трестий, «Кавэлектромонтажа», «Ювмонтажавтоматика». «Стройтермоизоляце», РСФСР гIишлошъяра Министерства кхыча организацей коллективо, Грозненски химически завода химикашцеи проектни организацешцеи цхьана Грозненски химически заводе мехка чухь эггара хьалхара лохара давлени йола промышленни полиэтилен еча цехийи гIирсийи комплекс хьалъяь хилар. ХIанзалехьа а мехкага дIакхьачай халкъа боахама Iальмате лоархIамерча продукта эзараш тоннаш.

Объектай комплекс хьалъеча дукха болх баьб гIишлошъерашеи монтажникашеи: хьа а даьккха кхычахьа дIадихьад 250 эзар кубометр гаргга лаьтта, Iоеттай 35 эзар кубометр бетони аьшкабетони, вIашагIъехкай 12 эзар тоннал дукхагIа металлоконструкцеши технически оборудовани, дIаоттаяь дуккха электрооборудовани автоматически прибораши.

ГIишлош хьалъяреи монтажни балхашта чIоаггIа механизаци яро, вIашагIъелла аьшкабетон, металлоконструкцеши оборудовани юкъеозаро, социалистически яхь шерра яржаро торо хилийтар корпусаш хьалъелгеи техника дIаоттаелгеи Грозненски химически завода хьалхара очередь хьалъярал шозза сихагIа йистедаккха.

Лохара давлени йола полиэтилен ергйола объекташ хьалъеча шоай низ кхо ца беш, хьокхаме къахьийгар Нохч-ГIалгIай совнархоза № 9 йолча строительно-монтажни управленерча каменщикий Анатолий Михайлович Мартынова, Алексей Тимофеевич Малькова коммунистически къахьегама бригадаша, бетонщикий Руслан Хасанович Чекуева, Заинди Бисултанович Бисултанова, Антонина Ивановна Власовай бригадаша, специализированни управленерча Петр Макарович Апеканкина кулгалдеча слесарий-вентиляционникийи Петр Андреевич Быстрова кулгалдеча слесарий-сантехникийи бригадаша.

Иштта белгалъяьлар РСФСР гIишлошъяра Министерства № 7 йолча треста монтажни управленера Николай Николаевич Бездверне слесарийи Ванд Степанович Петрова слесарий-монтажникийи бригадаш, «Кавэлектромонтажа» треста строительно-монтажни управленера Петр Васильевич Шахалиев керте латта электрикий бригада, «Стройтермоизоляце» треста управленера изолировщикий бригада, иштта дуккха кхыяраш а.

Химикаша тIабийрзза чIоагIа къахьегар бахьан долаш лоацца хана карадерзадир полиэтилен арахецара чоалхане гIулакх, хьадир мехка халкъа боахама лаьрхIа из продукци хадданза тIа-тIа дукхагIа арахецара эшаш дола хьалаш. Доккхий хьокхамаш даьхар Л. И. Румянцевас, В. И. Жукова, Ю. Н. Казюпа кулгалдеча сменаша а, иштта заводерча дикагIа болча кхычар а.

Полиэтилен ю объекташ хьалъеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошца цхьана, эшшаш йола оборудовани а лоаттаеш хьинаре дакъа лаьцар Советски Союза 42 совнархоза предприятей коллективаша а. Проектни документаци кийчъеш хилар Гипрокаучука, Гипропласта, Проектстальконструкце, Тяжпромэлектропроекта институташ.

Полиэтилен еча цехий комплекс хьалъяь йисте а яьккха, гIишлошъерашеи монтажникашеи шоай низ тIаберзабаьб синтетически спирт, ганидаш арахецача объекташта, фенола-ацетона мощносташ совъяхара, йоккхача химе кхыча объекташта.

Парте XXII съезда решенеш кхоачашъяра тхоай берригa низ, кхетам, опыт оахош дIалургхилара тешам лу оаха КПСС ленински Центральни Комитета, Советски правительствана, Хьона Хьайна, хьамсара Никита Сергеевич. Керда производственни толамаш доахаргда оаха, доаггIача бесса дика дакъа лоацаргда коммунизма материально-технически база хьалъеча.

ГРОЗНЕНСКИ ХИМИЧЕСКИ ЗАВОДА ПОЛИЭТИЛЕН Ю ОБЪЕКТАШ ХЬАЛЪЯЬ ЙИСТЕ А ЯЬННА, БОЛХ БЕ ЙОЛАЯЛАРА ХЕТАЯЬЧА ГIИШЛОШЪЕРИЙ, МОНТАЖНИКИЙ, ХИМИКИЙ МИТИНГЕ БЕРРИГАШ РАЬЗА А БОЛАШ ТIАИЙЦАД.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ ТОЛАМЦА!

Совнархоза № 9 йолча строительно-монтажни управленеи РСФСР гIишлошъяра Министерства специализированни монтажни управленейи болхлошка,инженерно-технически болхлошка,гIулакхерча нахага, Грозненски химически завода коллективага, полиэтилен еча цехий комплекс хьалъяра, йолаялийтара, караерзаяра берригача доакъашхошка.

КПСС областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои сийлахь къахьегама толам баккхарца — дика ка маьхал а йоалаш строительно-монтажни балхаш йисте а даьха республикерча йоккхача химе лоархIамера объекташ йола цехаш болх бе йола а ялийта полиэтилен арахецилга карадерзадарца — даггара даькъала бувц гIишлошъераши монтажникаши, хIаьта иштта Грозненски химически завода коллективи.

ГIишлошъераша, монтажникаша, эксплуатационникаша, Iилман болхлоша, проектировщикаша — цехаш хьалъеча а Грозне полиэтилен хьаяра процесс караерзаеча а дакъа лоацаш хиннача берриганеша тIабийрзза чIоагIа къахьегар бахьан долаш баьннаб из производственни толам.

Советски Iилмахошеи проектировщикашеи кийчъяьча кердача технологеца лохара давлени а йолаш из маьхера продукт йоаккхилга Советски Союзе эггара хьалха укхаза деш хиларах къаьстта а боккха лоархIам болаш да полиэтилен еча объектай комплекс болх бе йолаялийтар.

Химически промышленность дегIайоалаяреи вай республике арахецаш йола синтетически материалаш алсамъяхареи новкъа хьалхашкахьа боккха гIа баккхар да Грозненски химически завода керда производственни мощносташ болх бе йолаялар.

Парте областной комитет, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуми Министрий Совети чIоаггIа тийша я, КПСС XXII исторически съезда решенеша кийч а баь, гIишлошъераша, монтажникаша, эксплуатационникаша тIехьа тIайоагIача хана а вай Даьхенна беркат далара кулг Iоца лоIаш къахьегаргхиларах, коммунизм хьалъяра даькъе цар керда толамаш доахаргхиларах.

КПСС Нохч-ГIалгIай обком
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет.

ХЬАЛЪЕРГЬЯ КЕРДА КЛУБАШ, БИБЛИОТЕКАШ

Iанга дика кийчъергья культура учрежденеш

НОЖАЙ-ЮРТА РАЙОНЕРЧА КЪАХЬЕГАМХОША НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ

Кхайкарал

Советски наьха вахар тоадара, тIа-тIа совдувла цар материальнии культурнии хьашташ Iалашдара даиман йоакхо ю партеи Советски правительстваи.

Из къаьгга дика хьахьекха да керда творчески низаш чIоагIа сомадаьхача, миллионаш болча наьха дегаш ураоттадаьча, керда коммунистически вахар, коммунистически культура хьалъеча кхы а хьинарегIа дакъа лаца цар безам болийташ йолча XXII съезда решенеш тIеи КПСС Программа тIеи.

Районерча колхозхоша, болхлоша, интеллигенце хьинаре дакъа лаьцад керда клубаш, библиотекаш, киноплощадкаш, киноустановкаш хьалъеча. Укх тIеххьарча диъ шера общественносто ший низаца районе хьалъяьй 11 клуб, 8 библиотека, киноплощадка. Хьалъеш латт керда клубаш, библиотекаш, районера культура ЦIа.

Культурни гIишлош хьалъяра даькъе оттаяь планаш толамца кхоачашъяро торо хулийтаргья районе бахача наьха салаIара гIулакх дикагIа вIаштIехьдаккха. Цу балха тIехь дика каялга дукхагIча хьале къахьегамхоех шоаех тийша да.

Де дезаш хIама да хIара къахьегамхо ший районна патриот волаш, лаккхара культура бахьанце къовсам лоаттабеш ,шоай юрташ дика тоаяьи цIенеи хилийтара хадданза йоакхо еш хулга.

Тха районерча къахьегамхоша шоашта декхар тIаийцад 1962-ча шера 1-гIа сентябрь тIакхачалехьа Бетти- Мохк, Чичил-Юх, Бенной- Ведана яхача юрташка общественни хьисапе клубаш хьалъе а ерригa культурно-сердалон учрежденеш Iан хана болх бара ший ханнахьа кийчъе а.

Нохч-ГIалгIайчен берригa къахьегамхой тIахьех оаха общественни низашца культура учрежденеш хьалъяра йолча яхье хьинарегIа дакъа лацара, наха юкъе беча массово-политически культурно-сердалони балха бокъонца йола центраш а яь культура цIенош, клубаш, библиотекаш, киноустановкаш дIаоттаяра.

Коммунистически кхетамца къахьегамхой хьалкхебара дIалургба вай воай берригa низ, кхетам, опыт.

ТIАИЙЦАД НОЖАЙ-ЮРТА РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОЙ ЮКЪАРЧА СОБРАНЕШКА.

Ялх бетта валови продукци арахецара план 107,6 процент кхоачашъяьй хлебокомбината коллективо, хIаьта къахьегама овсарле цу юкъа лакхъеннай 104,2 процент.

Комбината коллективашта юкъе хьалхле яьккхай Валентина Овчарук заведующи йолча шоллагIча завода къахьегамхоша. Цар ялх бетта маьки булочкаши хьаяра план кхоачашъяьй 110 процент, цу хана чухь хьоар ходаьд ялх тонн гаргга, ара мел хийца продукци дика а йолаш.

ШоллагIча заводе дика болх барца белгалъяьнна я Овчинникова Нинас кулгалду коммунистически къахьегама бригада. Комбината партийни организацеи заводской комитетои дIаюха луш йола цIе вымпел еннай цу коллектива.

Башха-дика къахьегарца гIорбаьнна ба цу заводе 17 шера болх беш йола коммунистка В. Шепелева, болхло З. Довольнова, Москверча пищевой институте заочно дешаш йола дрожжевар Г. Васильева, регулировщик-машинист Н. Фомина, иштта кхыбараш. Царех хIаране балха задани 140—150 процент кхоачашъю.

Д. АМАРОВ.

Сурта тIа: бригадир Овчинникова хьожаш йоалл Фоминай балхага.

И. Плиева сурт.

КПСС ОБКОМЕ

КУЛЬТУРНО-СЕРДАЛОН УЧРЕЖДЕНЕШ ХЬАЛЪЕЧАРА НОЖАЙЮРТОВЦИЙ ИНИЦИАТИВАХ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос белгалду, Ножай-Юрта района партийнии советскии организацеша къахьегамхошта культурни гIулакх дара дикка болх беш хилар. Книжкаш дешарий конференцеш, тематически сайренаш ю, юрта боахама хьалха латтачарца вIашагIбеттaлу, моттигерча радио чу гIолла «Керда хоамаш» яха дагахьара журналаш арахец. БIаьстии аьхкии колхозий полевой станашка, бригадашка, фермашка бу культурно-сердалон болх. Книжкана пропаганда елга тоаденнад. Библиотекашкара книжкаш дешаш 11 эзар совгIа сатва.

Художественни самодеятельноста йиълагIча республикански смотре района коллективо хьалхара моттиг яьккхар. 1957 шераца нийсийча 2,5-зза совъяьннай стационарнии дIа-юха лелеи киноустановкаш. Бахархошта кино хьокхара гIулакх дика леладарах Нохч-ГIалгIай АССР-а культура министерстваи культура болхлой профсоюза обкомеи дIа-юха тела ЦIе байракх еннай района.

ТIеххьарча диъ шера района юрташка хьалъяьй 11 клуб, 8 библиотека, ахкан киноплощадка. Хьалъеш латт керда 8 клуби библиотекеи. Бахача наха шоай низашца гIишлош хьалъяр шерра дIадаьржад. Къахьегамхоша дош деннад общественни хьисапе массехк юрташка клубаш хьалъе, ерригa культура учрежденеш ханнахьа Iанга кийчъе, хIаьта республика берригача къахьегамхошка кхайкарал а даьд.

Парте обкома бюрос могабаьб Ножай-Юрта района культурно-сердалон учреждeней болх а, общественноста низашца кхо клуб хьалъе лаьрхIача къахьегамхой инициатива а. Обкома бюрос декхарийла яьй культура министерствои облсовпрофи Ножай-Юрта района культурно-сердалон учрежденей балха опыт шерра дIайоаржае. Парте районни комитетaштеи райисполкомаштеи могадаьд граждaний юкъарча собранешка Ножай-Юрта района къахьегамхой кхайкарал дувцилга.

Ха лоархIаш бац

Шаьла района «Джалка», совхоза 4-ча отделене мукх чуийца а баьнна кIа хьокхаш ба. Из болх беш 4 комбайн я. ХIаьта кIа чуэца доладеннача кхаь — диъ дийнахь механизаторий вIаштIехьдаьннадац 50 гектар мара чуэца. Цун керттера бахьан да техника ялат чуэца во кийчъяь хилар. Эггара хьалха уж кхашка арабаьннача хана массехк метр ялат хьекхача комбайнаш йохаш, тIаккха уж тоае механик валехь кхоъ — диъ сахьат довр болх бе йиш а йоацаш. Цудухьа, ялат чуэцача дийнахьара норма кхоачашъеш цхьаккха агрегат яц цига. Совхоза керттерча инженерага нов. Митинга механизатораша дуккхаза хоам баьб комбайнаш во болх беш хиларах. — Бакъда, тахханалца укх кхай тIа хоза хета вена а инженер бIаргавайнавац тхона, — йоах болхлоша.

Ялат чуэцарга хьежжа ледара лел цига кхашкара ча дIадаккхара, лаьтта ахара, шозлагIа культураш дIаера гIулакхаш а.

... Отделене кхашкара даьнна цигарча ялхлагIча бригаде дахар тхо. ВIалла ла мегаргдоацаш хIама дар тхона бIаргадайнар. Культстане цхьаккха хIама ца деш латташ тайп-тайпара марка йола 7 трактор яр, гаьнашта кIал Iийне бийша бадар трактористаш. Шийна бIарга ца дайча теша хала дар трактористаша дийцачох. Ер ши-кхо ди даьннад дизельни даьтта дац яхаш тракторащ сеца латта.

Бригаде дизельни даьтта доацилга ховш ба совхоза директор нов. Зебирови керттера инженер нов. Митини.

— ХIанз тхога а дац из, даьтта хилча оаха хоам бергба шуга, — аьннад цар механизаторашка.

Дукха болх ба бригада бе безар. Ка бола ялат дIадаьлча а чуэца езаш хьекха улл 107 гектар горох. Мамогга сихагIа из чуийца ца йоаккхе йовра кхерам болаш я. ХIаьта а дийнахьа цаI — шиъ гектар чуэцаш цхьа комбайн мара яц.

Геттара эсала лел цига агитационно-массови болх а. Бригаде бIаргагургьяц плакаташ, лозунгаш, механизатораштa деша газеташ, журналаш дац, арахецац къахьегама листокаш. Цхьабакъда, механизатораша салоIача помещене чу шортта тайп-тайпара оатхалаш, говра нувращ яда, отделене управляюще нов. Межидова мотоцикл а латт, тоае аьнна, хьалйоалаяь. Нагахь санна управляюще ший мотоцикла санна отделене болх тоабара терко еш хилча кхыча бесса хургдар цигара гIулакхаш.

З. ГЕЛИСХАНОВ.
(Тха корр.).

Агитатораш—юрта боахама болхлой болча

Масса хана къахьегараршта юкъе

Курчалой районерча В. И. Ленина цIерахча колхоза клуба заведующе Эсамбаев Заинде де а доагIаш сий ду колхозхоша. Кагирхой юкъе а болаш художественни самодеятельность вIашагIъеллай цо, хIаьта хIанз берригa культурно - массови болх хьайбай фермашкеи кхашкарча станашкеи лелабу самодеятельноста коллективо.

Юрта дикагIа вола агитатор лоархIаш ва Заинди. ДиъллагIа шу да цо колхоза шурий-товарни ферме агитатора болх бу. Укх деношка цу ферме юрташкарча берригача къахьегамхошка КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советои даьча Кхайкарала хьакъехьа беседа йир Заинде. Цул тIехьагIа хьайбаш лeладераршта доккха концерт оттадир самодеятельноста коллективо.

Эсамбаева вIашагIъеллача агитбригадо колхоза кхашка боахкача къахьегамхоща а каст - каста иштта беседаш ю, концерташ увттаду. Цул совгIа коллектива членаша къахьегама листокаш, «молнеш» арахецача новкъостал ду, кхашкарча болхлоштеи хьайбаш леладераштеи юкъерча социалистически яхьа учет лелаю.

Сий долаш а бехктокхаме а гIулакх да агитатора тIалаттар. Цунах тийша парте тIабиллаб бахача наха юкъе беш бола политически болх. Колхоза производстве доахаш дола толамаш из болх дика вIаштIехьбаккхарга хьежжа хургда. Из дика кхетаду агитбригада кулгалхочо, агитатора Эсамбаев Заинде.

С. САИДАЕВ.

Хьинаре къахьег агитколлективо

Дика вIаштIехьбаьккхаб Ведана района Карла Маркса цIерахча колхоза парторганизаце (секретарь нов. Солсанов) агитколлективо ший болх.

Агитатораша баьча балха контроль лелаю партийни организаце. Шоай болх бовзаш, тIадилла моллагIа гIулакх чакхдоаккхаргдараш мара оттабаьбац агитаторалла болх бе. ХIанз колхоза агитколлективе верригаш а 54 саг ва, царца коммунисташи комсомольцаши а болаш.

Царна юкъе дикагIа лоархIаш агитатораш ба С. Касумов, З. Абдулкадыров, Н. Рождественская, З. Мухтарова, Р. Мальсагова, В. Мельников, иштта кхы дуккхабараш а. ХIара агитатора цо болх берггбола моттиг тIачIоагIъяьй.

Къаьстта дика лелабу ший болх агитатора Р. Мальсаговас. ШоллагIа шу доладеннад цо колхоза хьайбаш леладеча ферме из болх бу. Цига политически кхыйолчеи темах беседаш ярал совгIа вай республике цIи хезача хьайбаш леладерий опыт ювц цо ферма болхлошта, хIаьта ферма дояркаша тIаийцача социалистически декхарий учет а лелаю.

Ферме хьалхара моттиг яькхача дояркашта нн. Кадыровайна, Эльмурзаевайна, Iаьсий леладеча нов. Исаевайна КПСС райкомеи райисполкомеи Сийлен грамоташ еннай. Хьалхе лелаерий мугIаре дIаязбала лаьрхIад кхыболча дояркаша а.

ХIара бетта агитаторий семинараш дIакхухь партийни организаце. Цига КПСС ЦК мартовски Пленума яьча решенеех колхоза хьалхашка латта боахама гIулакхаш дувц, хIаьта агитатораша шоаш беча балха опыт дIа-юха тел.

Юрта боахама деррига балхаш сийленца кхоачашдара болх вIаштIехьбоаккх агитатораша. Цудухьа лоаццача хана бIаьсти ялат дIадийна а, хIаьта хIанз кхашта дика гIулакх деш а ба колхозхой. Колхоза механизатораша ялат хьакхара а чуэцара а мел эшаргйола юртбоахама техника оттаяьча ханал хьалха ремонт а яь кийчъяьй.

ХIанз массаволча агитаторо кхашкарча станашкеи хьайбаш леладеча фермашкеи лелабу агитационно-массови болх. Керда къахьегама толамаш доах колхозхоша КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи юрта боахама къахьегамхошка даь Кхайкарал агитатораша дIадовзийтачул тIехьагIа.

Кастта колхозерча халача балхий процессашта механизаци яьчул тIехьагIа кхы а дукхагIа Даьхенна хьайбай продукци яла вIаштIехьдаргда тха, йоах колхозхоша.

Семилетка диъллагIча шера колхозо тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара тIахьехаш лелабу берригача коллективо шоай агитационно-массови болх.

С. САРАКАЕВ.

Агитмассови болх— къахьегама толамий лард

Шелковской районерча «Октябра 12 шу» яхача колхоза партийни организаце агитколлектив 45 саг юкъе волаш - я. Царех дукхагIа бараш коммунисташи комсомольцаши ба. Агитатораш дIахьожабаьб колхоза производства лоархIамегIа йолча участкашка. Колхозашта юкъе беш бола болх планах бу. Колхоза партбюро секретарь нов. Бобровский агитколлектива кулгалдеш ва. ХIара бетта агитколлектива совещанеш ю колхоза партбюро. Цига еш колхоза, района, республика вахара хьакъехьа йола лекцеши докладаши, цул совгIа доазол дехьарча а вай мехкарча а кердача гIулакхех, вай партеи правительстваи политиках, из политика наха юкъе мишта йоаржае еза агитатораш дIакхетабу.

Агитаторашта хьалхашка докладаш ю колхоза председателa, агронома, зоотехника. Цу тайпара совещани хинначул тIехьагIа агитатораш фермашка, кхашка боахка колхозхой болча, бахача наха юкъе болх.

Агитколлектива эггара дикагIа дар да партеи правительстваи политикаца дувзаденна дола моллагIа керда хIама тIехьа ца а доахаш нахага дIакхачийта, уж цунах дIакхетабе гIерташ хилар. Юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка парте оттадаь декхараш кхоачашдара колхозхой оарцагIбоах агитатораша.

Агитколлектива балха хадданза тIахьожам лоаттабу колхоза партбюрос. Каст-каста партбюро заседанешка ладувгI цхьаццаболча агитатораша шоай балхах еча отчеташка. Цудухьа лакхлу шоашта тIадиллача гIулакха агитатораша шоаш бехктокхаме лоархIилга. Царех хIаране кIиран шозза-кхозза беседаш ю, газеташ деш колхозхошта.

Къаьстта дика болх беш ба агитатораш нн. Кочетков, Пропоков, Лемешко, Соловьев, Петакова, Горкий, кхыбараш. Цар шоаш еш йола беседаш колхоза вахарца, производственни гIулакхашца бувзам болаш ю, колхозхошта юкъе социалистически яхь вIашагIйоалл, юрта боахама дикагIа йолча опыта пропаганда ю. Гойтара агитаци — лозунгаш, плакаташ, къахьегама листокаш — вIаштIехьъяккха партийни организацена новкъостал ду агитатораша.

Къаьстта белгалбе боагIаш ба агитатора Кочетков Михаила колхозхошта юкъе бу кхетама болх. Дубовская яхача станице бахача наха, бригаде, ферме чIоагIа хьаштдолаш хьаша ва из. Кочеткова шийн декхар лоархI, хIара денна производственни участкашка ахар, цига колхозхошта газет дешар, беседа яр, къахьегама листок, «молни» арахецар. Цхьайолча хана шийца лектор а ийце вода Михаил колхозхой болча, лекторга царна квалифицированни лекци ешийт. Дика довз Кочеткова колхоза, района вахара гIулакхаш. Цудухьа ше наха юкъе беседаш еча хана уж дика дIа а кхетабеш дIадувц цо парте политика хьакъехьара дешаш, хIаьта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж тIа а хьех.

Иштта дика агитколлектива болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш дика вIаштIехьдоал колхозхой юрта боахама балхаш лерттIа чакхдаха. ХIанз доккхий толамаш а доахаш ка бола ялат чуэцаш а доакъар Iалашдеш а ба «Октябра 12 шу» яхача колхоза къахьегамхой.

А. АНДРИАНОВ,
КПСС Шелковской райкома пропагандист.

Бахача наха сий ду Сахата

Ацаева Сахат юртарча библиотеке заведующи йола дукха ха яц. Бакъда хIаьта а Самашкински совхоза шоллагIча отделенерча къахьегамхошта ше езаялийта кхийнад цун. Из дика йовз хьаттар тIа боахкача болхлошта а, комбайнерашта а, шекара свекла лелаеча бригаде а. Цун вIаштIехьдоал массанахьа яха а цига дика беседа е а. Ше еча беседаш совхоза болхлой дIакхетабу цо партеи правительстваи политиках, КПСС Центральни Комитета мартовски Пленумо юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаьча декхарех. Иштта дийнахьа дукхагIа йола ха юкъарчал доаццаш юрта боахаме къахьегаш боахкача наха юкъе дIахьу Сахата.

Дукха болх бу Ацаевас библиотекера книжкаш дешарашца а. Шийн низи говзали кхояц Сахата наха юкъе беш бола кхетама болх тоабара. Дукха хаттараш тел цунга юрта боахама къахьегамхоша. Дика кийч а яле жоп лу цо шийга мел хаьттачоа. Цудухьа дукха еза Сахат Закан - Юрта бахача наха.

Л. ХАРСАПОВ,
КПСС Ачхой-Мартана райкома пропагандист.

МЕХКДАЬТТАХОЙ КОТАЛО

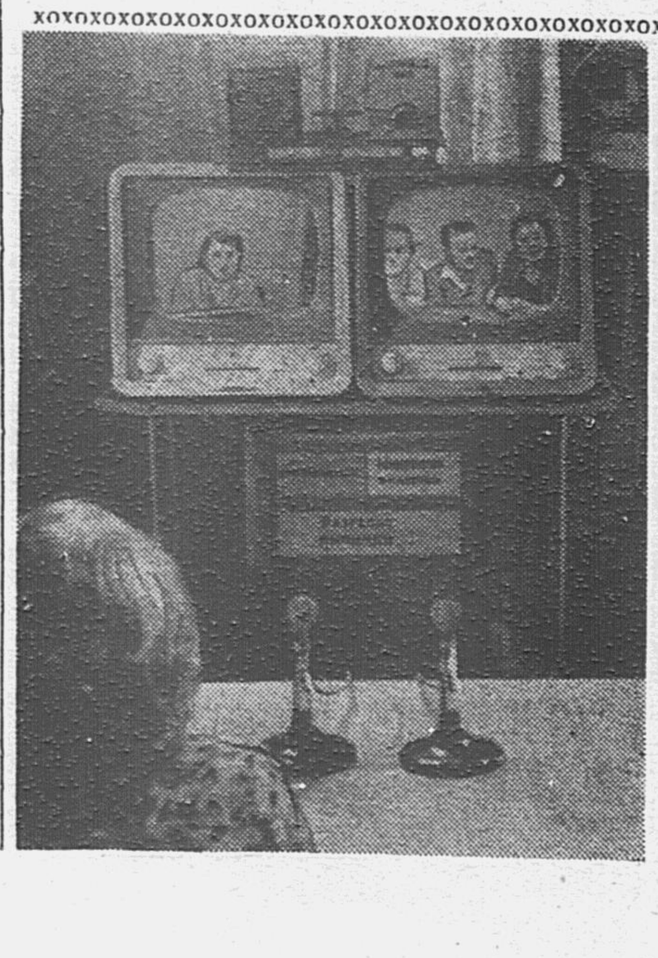
Семилетка диъллагIча шера хьалхарча ялх бетта план йоккхача коталонца кхоачашъяй «Горскнефта» НПУ эксплуатационникаша. Планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьттеи дуккха бIаьш эзараш кубометраш мехкдаьттацара гази яьккхай Горагорски мехкдаьттахоша.

Ер шу доладелча денз 49 тайп-тайпара геолого-технически гIулакх чакхдаьккхад нефтепромысле, уж гIулакхаш чакхдахарах эзараш тоннаш тIакхийттад доаккхаш дола мехкдаьтта. Еррига НПУ хьаийца аьлча, ах шера 7 процент лакхъеннай къахьегама овсарле.

Къаьстта йоккха котало яьккхай къонача мастера Е. Данилеца кулгалдеш йолча, мехкдаьттеи гази яккхара хьалха латтача эксплуатационникий бригадо. Коммунистически къахьегама бригада яха цIи лелаеш йолча цу коллективо дикка тIехкхоачашйир мехкдаьттеи гази яккхара ах шера план, планал совгIа ши эзар тонн мехкдаьттеи 4,5 эзар кубометр гази яьккхай.

Башха дика къахьийгад электромонтажникаша а. Цар кхояьй 300 эзар киловатт-сахьат совгIа электроэнерги.

И. ПЕТРУХИН.

КИЕВ. «Москва» яхача кердача гостинице керда видеотелефон оттаяй. Видеотелефонаца Москвацеи Ленинградацеи къамаьл де а цу ханна шийца къамаьл деш вар бIаргаго а йиш я.

Сурта тIа: Пятигорске яхаш йола Китина Елизавета Ивановна Киеве командировках йолча хана видеотелефонаца къамаьл деш я Москве бахача ший гаргарча нахаца.

Н. Селюченко сурт.
ТАСС фотохроника.

ГРОЗНЕНСКИ ХИМИЧЕСКИ ЗАВОДЕ ПОЛИЭТИЛЕНА ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЕЧА А ИЗ ДОАККХИЛГА КАРАДЕРЗАДЕЧА А ДАКЪА ЛАЬЦАРАШТА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Грозненски химически заводе полиэтилена гIишлош хьалъеллгеи из доаккхилга карадерзаделлгеи толамца чакхдоаккхаш дика хьокхам болаш къахьегарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла:

Алаудиев Усман Дашаевича— дахчан хIамаш еча промышленностеи гIишлой материалий производстваи управлене контора № 3 йолча аьшкабетона цеха бетонщика;

Алексеев Василий Васильевича — № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене керттерча инженера;

Баев Андрей Васильевича— гIишлошта механизаци еча управлене экскаватора машиниста;

Бакаев Дадаша — специализированни гIишлой - монтажни управлене сантехника слесара;

Батманов Николай Александровича — Грозненски химически завода № 48 йолча цеха электросварщика;

Бисултанов Зайнди Бисултановича — № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене бетонщикий бригада бригадира;

Богославская Александра Никитичнайна—№ 9 йолча гIишлой-монтажни управлене бетонщикий бригада бригадира;

Воронин Валентин Петровича —Грозненски химически завода № 132 йолча цеха аппаратчика;

Гашин Василий Петровича — № 7 йолча треста гIишлой-монтажни управлене такелажника.

Говоров Михаил Николаевича — № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене штукатурий бригада бригадира;

Гулидова Раиса Ивановнайна — № 7 йолча треста гIишлой-монтажни управлене электросварщицайна;

Джамбеков Абу Исламовича — дахчан хIамаш еча промышленностеи гIишлой материалий производстваи управлене автотранспортни контора шофера;

Иванченко Николай Федоровича — Грозненски химически завода электромеханически цеха мастера;

Котюргин Леонид Александровича — специализированни гIишлой-монтажни управлене прораба;

Кудрявцев Кузьма Петровича — № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене плотникий бригада бригадира;

Литвин Аркадий Павловича— химически завода керттерча инженера;

Медянникова Мария Алексеевнайна — «Стройтермоизоляция» яхача Грозненски специуправлене треста изолировщикий бригадира;

Мигненко Иван Иосифовича — дахчан хIамаш еча промышленностеи гIишлой материалий производстваи управлене подтранспортни контора шофера;

Назаров Петр Сергеевича— Грозненски химически завода директора;

Пискунова Мария Ивановнайна — «Кавэлектромонтаж» яхача треста гIишлой - монтажни управлене электромонтера-электросварщика;

Попов Александр Степановича — № 7 йолча треста гIишлой-монтажни управлене прораба;

Попов Сергей Михайловича — дахчан хIамаш еча промышленностеи гIишлой материалий производстваи управлене подсобни предприятеи контора № 1 йолча аьшкабетона цеха бетонщика;

Прозорова Зоя Васильевнайна — № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене маляра;

Сенцов Виктор Алексеевича — № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене воккхагIа волча прораба;

Чала Иван Васильевича — специализированни гIишлой-монтажни управлене газосварщика;

Шахмерзоев Ваха Саидовича — «Монтажхимзащита» яхача Грозненски участка футировщика-кислотоупорщика;

Шихалиев Петр Васильевича — «Кавэлектромонтаж» яхача треста гIишлой-монтажни управлене электромонтера;

Шилов Леонид Александровича — Грозненски химически завода полимери производства начальника, керттерча инженера заместителa;

Ширяев Семен Кирилловича — «Ювмонтажавтоматика» яхача треста Грозненски монтажни управлене слесара.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета Президиума
председателa заместитель
А-В. ТЕПСАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета Президиума
секретарь
М. КОМАРОВ.

г. Грозный 1962 шу,
30 июнь № 171.

ШКОЛАШ КИЙЧЪЯРА— ДУКХАГIА ТЕРКО

Дика салаIийта дешархошка, вIаштIехьдаккха школаш кийчъелга

ХIара аьхки вай мехкарча дерригача бераша санна Советски Союзерча тайп-тайпарча моттигашка салоI Нохч-ГIалгIайчен дешархоша а. Цхьабараш пионерски лагерашка, шоллагIбараш—шоай дукха безача мехка Iалам довза туристически походашка болх, дика салеIачул тIехьагIа, кердача низаца юха деша боагIаргболаш.

Цхьабакъда, шоай районера а баьнна пионерски лагерашка салаIа баха берриганей вIаштIехьдалац. Цудухьа дерригача берашка цхьатарра салоIийтилга вIаштIехьдаккхар духьа «Берашка аьхки салаIара болх вIаштIехьбаккхара» хьакъехьара соцам баьб Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето. Цу соцамах районни Советий исполкомаш декхарийла я школашкара унахцIенон площадкаш хьаеллара мел эшар Iалашде: помещенеш, спортивни площадкаш кийчъе.

Цхьабакъда, цу хьакъехьарча балха цхьаккха хIама даьдац Наьсарен районе, 1961—1962 дешара шера районерча школашка 8304 дешархо дешаш хиннавале а. Цу гIулакха вIалла йоакхо яьяц района халкъа образоване отдело, райисполкомо, юрта Советий кулгалхоша.

Районе 120 дешархочоа лаьрхIа школьни оздоровительни площадка хьаелла езаш яр. Из болх баьбац. Цул а вогIа гIулакх да школера спортивни площадка ца кийчъяр. Масала, Наьсарерча цхьайтта шерарча школа спортивни площадке йоархIаш а яьнна йолча моттиге Iочутеха боаллаш ши бIоагIа мара кхы хIама бIаргаго йиш яц. Цхьабакъда, нагахьа санна цига кIезиг-дукха болх баьбаларе цу школе дешаш болча 1060 йиIигийи кIаьнкийи салаIа вIаштIехьдаргдар. Цу гIулакха цхьаккха хIама эшацар школа кулгалхой цхьа бахьан а безам, уйла тIаяхийта мара, цхьабакъда из гIулакх дагадоагIаш-м хиннабац уж.

Цул доккхагIа деце кхы кIезигагIа лоархIам болаш гIулакх дац 1962—1963 кердача дешара шера школьни цIенош кийчдар. Районе 2 цхьайтта шерара, 5 юкъера, 5 бархIшерара, 3 юххьера, цаI школа-интернат я. ДIадахача дешара шера хинначул 2289 дукхагIа бераш хургда укх шера цига дешаш. Уж деррига бераш шин сменах хургйолча занятешка деша хьачуэцара школашта хьалтIахетта кхы а 26 классни цIа хьалде деза. Уж цIенош хьалде доладаьд хозяйственни хьисапах. Цхьабакъда, гIишлош хьалъяра балхаш юкъагIа дусаргда нагахьа санна кхоачамболлаш хьун материалаш ца хуле. 25-ча июне кхачалехьа дукха хIама, ца эшшаш пенаш хьалдетта даьннад цига, хIаьта хьун материал хIанз а йолаш яц.

Наьсаре 330 сага лаьрхIа школа-интернат хьалъеш латт. ГIишлон балхаш во лелац цига, цхьабакъда, санитарно-техничeски электромонтажнии балхаш геттара мела леладу. Цхьаццайолча хана доккха зе хул хьабешшехь болх лерттIа хьа ца бар бахьан долаш шозза бе безаш моттигаш нийслуш хиларах. Цар болх шортлелара бахьан да санитарно - технически электромонтажнии балхаш дIахьоча «Чечингстрой» треста специализированни строительно-монтажни управлене ханнахьа оборудовани ца лоаттаяр, йоах школа-интернат хьалъеча участка инженера нов. Тутаева. — Из гIулакх долчча тайпара ховш да тресте, цхьабакъда цу гIулакха кхы деш хIама дац. ХIаьта болх бе хьалбахкийта болхлой а кIезига опыт йолаш ба. Геттара чIоагIа эш тхона хIанз уйнаш тоха материал, йоах цо.

1962 шера 28 августе кхачалехьа школа-интернат эксплуатацена дIаяла дош деннад гIишлошъераша. Цхьабакъда, цар тIаийца декхар кхоачашде вIаштIехьдаргда, нагахьа санна «Чечингстрой» трестои партийни организацеи йоагIIаш йола йоакхо йойя.

ТIеххьарча шин шера районера педагогически кадраш дIаухаш хилар холуш да. Цигара дIавахав 140 хьехархо. Уж дIаахара бахьан да доагIIаш дола культурно-бытовой хьалаш ца хилар. Районе болх беча 343 хьехархоех дукхагIбараш шоаш мах телача квартирашка бах. Цу гIулакхо хьахьокх хьехархошта лаьрхIа цIенош хьалде дезилга. Мах беча организацеша хьехархошта эшшаш дола товараш хилийтац, цхьайолча юрташка электроэнерги яц.

ХьатIадоагIача кердача дешара шера тайп-тайпарча специальностех 120 хьехархо эш районе болх бе, дукхагIча школай мел эша инструменташ а учебно - производственни мастерскеш а яц. Дешара кабинеташкара оборудовани ца хилар бахьан долаш математика, физика, хими яхар санна долча предметех опыташ е йиш хилац, цудухьа практически занятей программа кхоачашъяц школашка. Цу гIулакха йоагIаш йола терко е еза.

Берашка салаIийтара, школаш кийчъяра хьакъехьа хIанз укх сахьате районе латта гIулакх лоаццача хана тоаде деза, керда дешара шу долалуча хана лакхехьа хьоахадьча кхоачамбоацарех цхьаккха а юхедусаргдоацаш. Цу хьакъехьа халкъа образоване болхлошта доагIIаш дола новкъостал де деза Нохч-ГIалгIай АССР просвещене Министерстваси парте Наьсарен райкомои.

Б. ДИДИГОВ
(тха корр.)

360 студенто баркал аргда

СапаргIата, сийрда класс. Паркетни ийнаш. Басара хьадж. Хоза совгIат да «Чечингстрой» треста № 1 йолча управленерча гIишлош хьалъераша хьехархой говзал Iомаеча студенташта укх шера деннар. 360 студент кердача парташ тIа ховргва дешара шу долалушшехьа. 360 баркал аргда цар шоашта из совгIат деннарашта.

...1961 шу. Грознера педучилище чуулла цIенош къе дар. Шин сага лаьрхIача парта тIа кхоъ-виъ саг вагIар. Дешара чIоагIа новкъарло йора цу гIулакхо.

ГIишлош хьалъерий новкъостал ийшар. Керда классни цIенош эшар. Из болх бе йолаелар прораба нов. Петросянца кулгалду гIишлош хьалъерий коллектив.

Педучилище дирекце лаьрхIадар, дешара корпус къаьначох къаьста хьалъе, аьнна. А, аьлар болхлоша, цу зданех хетта из хьалйича кIезигагIа зе а хургда, хIаьта шоана балха аттагIа а хургда. Бакъдолчоа дукъал хиланзар вожаш.

Планага диллача из корпус хьалъяьяккха езаш яр укх шера сентябрь бетта. Бакъда, дика, овсаре къахьегарах 1-ча июле парташ Iоттае мара ца дезаш бокъонца кийчъяьялар из.

Мишта вIаштIехьдаьннад болхлой иштта ха лоацъе?

Эггара хьалхара бахьан — цхьанне санна массане а къахьегар, юкъе яьржа социалистически яхь, Даьхенна шоай болх эшилга хар.

Лоаццача хана дIаеллар лард, пенаш хьалдеттар. Хьалха латтар коммунистически къахьегама цIи яьккха социалистически яхье яьнна Харченко Василе кулгалду комплексни бригада. Дийнахьара задани 150—180 процент кхоачашъеш хьаера из пенаш доттача. Цул тIехьагIа кхыдола балхаш де йолаелар. Цу бригадерча цхьабараша фаттанаш бе ехкар, шоллагIбараш маркхал хьаха болабелар, кхоалагIбараш басар хьокха балхаш де эттар. (Кхо-йиъ говзал йоацаш саг вац цу бригаде). Цхьатарра кхоачашдора деррига балхаш. ХIара звенос дуккха тIеххкхоачаш йора ший дийнахьара задани.

Къаьстта царна юкъе дика болх барца белгалваккха воагIа къона плотник Тумгоев Дауд. Сиха а дика а дора цо кораш, наIараш, лакхарча говзалца тохар паркетни ийнаш. Ший балха ханах цхьа минут зехьа дIаяхийтацар цо. Цун хIара дийнахьара хьокхам — шин план хулар.

— ЧIоагIа говза кулгаш да цун дараш йоах Даудах прораба. — Хьинар долаш зIамига саг ва из.

Белгалъяккха еза Дьяченко Николая кулгалдеш йола басараш хьекхарий бригада . Дика къахьийгар цар а студенташта совгIат кийчдеча.

ГIишлошъераш 440 сага лаьрхIа общежите хьалъеш боахк укх деношка педучилищакоа. Укх шера октябрь бетта баха ховшаргба цу чу студенташ. Пенаш хьалдетта даьннад. Хьалха санна хьинаре къахьег болхлоща.

* * *

Сурта тIа: болх йистебаьначул тIехьагIа шоай прорабаца дагабувлаш ба гIишлош хьалъераш.

М. ЗАНГИЕВ.
И. ПЛИЕВА сурт.

Письмош тIара мугIараш

ХIара гектара тIара 300 центнер свекла яккха дош а денна, 45 гектара тIа свекла хьалкхееш я Шаьла района «Джалка» совхоза 1-ча отделенера Саидов Бауде кулгалду механизированни свекловодчески звено. Звено членаша къа дика хьег. Декхар кхоачашдергда.

Б. ЗАНГАЕВ.

* * *

Производствана эшар фуд хьожаш, кхоачамбоацараш дIадахара боахамашта хьдда новкъостал деш хила беза кулгалхой, яхаш, хьех парте. Цхьабакъда, из дукха дагадоагIаш вац «Назрановский» совхоза директор нов. Воробьев. Из кхашка кIезига хул, къахьегамхошта эшар-дезар фуд хьожаш вац. Из доккха гIалат да.

М. АЛЬДИЕВ,
Экажкъонгий-Юртарча отделенера звеньевой.

* * *

Карабулакски бурув тохара контора мехкдаьтта лохарий коллективана юкъе эггара дикагIчарех я коммунистически къахьегама бригада яха цIи яьккха коммуниста нов. Афанасенко кулгалду бригада. Массаза а графикал хьалха лел бригада болх. Къаьстта дика балхаш ду бурув тохача Г. Беспалова, М. Чаниева, С. Бахмурзиева, М. Колесникова, иштта кхычар а.

А. БАКАЛЮК.

Оаха яздаьчун ларах

«Жеца дукхагIа нана-жерч хилийта» аьнна корта а болаш номер 40 йолча «Сердало» газета тIа кепа техача статьях лаьца укх тайпара хоам бу Шелковской района «Червленский» колхоза парткома секретара нов Теренина: «Статья тIа тхона еш йола критика нийса я. Районни организацеша чIоагIъяьча планах 45 процентага дIакхоачаш жерч хила дезе а, 43 процент мара уж тха долаш дац. Цхьабакъда, хьатIадоагIа шу дIадолалуш 49 процентага кхоачаш колхозе жерч хургдола гIулакхаш вIаштIехьдаьхад партийни комитетои колхоза правленеи, хIаьта дIахо йодача хана уж кхы а дукхагIа хургда.

ЧАГАЕВ ИМРАНА ЗВЕНО УКХ ШЕРА

Вай республике а цул араххьа а вовзаш ва Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаерий механизированни звенона керте латта Чагаев Имран. Къахьегам безаш, ший гIулакха къайленаш дика йовзаш хиларца, общественни, депутатски балха тIера хиларца дIаейзай цу зIамигача сага цIи. Дахача шера Ерригроссийски социалистически яхье шоллагIа ахчан премин яьккхар цун звенос.

1962 шера шоай социалистически декхараш белгалдеш Имранеи цун новкъосташеи лоархIам бир 1961 шерарча шоай балха толамий а, шоашта карагIъяьннача балха говзала а. Доккхий дар цар соахкара толамаш. Иштта, 200 гектар хулача кхай тIара гектара тIара 62,7 центнер фуалъяьха хьажкIаш гулйир Имрана звенос. Къонача хьажкIаш лелаераша дIаелар Даьхенна 12.600 центнер хьажкIаш (царех 1888 центнер гибридни фу ВИР-42 а долаш). Планал совгIа гулйир 6600 центнер хьажкIаш. Iимрана звенос хьалкхедаь фу дика лоархIаш да вай республике меттел Къилбаседа Кавказа а Российски федераце областий а колхозашкеи совхозашкеи.

Ахчанца лаьрхIача цу звенос баьча балхо 45 эзар сом е хIара болхлочун сих 7,5 эзар сом пайда белар совхоза.

Къонача хьажкIаш лелаераша укх шера шоашта тIаийца социалистически декхараш кхы а лакхагIа да.

Парте исторически XXII съезда решенешта сийленца жоп далара а, хIаьта КПСС ЦК мартовски Пленума соцамаш кхоачащдарца дакъа лацара а Имрана звенос дош деннад укх шера 250 гектар хулача кхай хIара гектара тIара 65 центнер фуалъяьха хьажкIаш хьалкхее, аьнна. ХьажкIаш лелаераша денна дош кхоачашхуле, Даьхенга кхоачаргья 16 эзар совгIа центнер хьажкIаш. Цул совгIа звенос леладеш да силоса лаьрхIа дола 150 гектар хула хьажкIий кха.

Уж доккхий декхараш кхоачашхургхилара тешалдеш да Iимрана а цун новкъостий Цугаев Топий, Индербиев Лаьчий, Дадаев ШахIида, Османов Салауддина, Джабраилов Лаьчий а гIулакхаш. Царна дика хов ялат кхедара къахьегами говзали органически вIашагIкхета дезилга. Цудухьа Iанна Iомалуш хилар уж. Соахка шоай балха юкъе хинна кхоачамбоацараш дувцаш, уж кхы ца хилийта наькъаш лохаш, кхыболча хьажкIаш лелаерий говзал караерзаеш, техника Iомаеш бар Iимрани цун новкъостийи.

ДIадахача шера балха юкъе хинна кхоачамбоацараш дувцаш а, болх дикагIа вIаштIехьбаккхара эшар лохаш а къонача хьажкIаш лелаерашта дикка гIо дир совхоза агронома Иван Ипатович Макаренкос. Иван Ипатовича а Имрана а дийцар, дIадахача шера удобренеш ца таъар, совхозе оасар ду макхаш ца хилар, искусственни опылени елга ледара леладар, хIаьта оасара духьал химически средстваш, масала гербицидаш ца лелаяьлга. Гуш дар, нагахьа санна уж кхоачамбоацараш дIадаха соахка вIаштIехьдаьнна хиннадаларе, ялат дукхагIа а, хIаьта из хьалкхедеш цунга дIабода мах гаьнна лохагIа а хургхиннилга.

— Бакъда уж кхоачамбоацараш кхы ца хилийта йиш йолаш да, — яхаш дувц Имрана. — ХьажкIаш кхеелга цхьалха гIулакх-м дац. Амма из болх мелла чоалхане бале а, цун къайленаш Iомайича булуш ба из-м. Эггара керттердар — болх нийса вIашагIболлар да.

Ше дечун мах ховча сага къамаьл да Имрана дер. Алхха хозахета, алар духьа, яхаш дац уж дешаш. Гурахьа ялат чуийца мадаьлла а 1962 шера кийчо е йолаелар Iимрана звено. Звенос лелаеш йола ерригa участок, макха а боаккхаш зяба аьхар. ТIаккха Iан замалахь автопогрузчикаца 1500 тонн кхо диллар кхай тIа, кучкаш а еш (хIара гектара лаьрхIача 6 тонн).

БIаьсти йоаллашехь а хий соцадара болх бир звенос. дерригача кхай тIа шозза макха а боаккхаш. Цул тIехьагIа кхо дIанийсдеча машинаца дукхагIеи кIезигагIеи эшарга хьежжа дIанийсдир Iай кхай тIа дIакхихьа хинна кхо.

Апрель бетта дIайха денош эттача хана цхьаццайолча моттигашка лаьтта докъа а денна, оасар хьалтIадала доладеннадар. Цу гIулакхо кIезиг-дукха корзагIваьккха Iимран агрономаца дагавала вахар.

— Фу дича бакъахьа да вай, Иван Ипатович? — аьнна хаттар дир Имрана агрономага, — лаьтта цхьаццайолча делянкашка докъа а деннад, макха баккхарах хIама хургдоацаш чIоагI а деннад. Цул совгIа оасар сиха хьалтIадоалаш а латт. Аьхача фу дар-хьогI из? ХIаьта кхо а дикагIа къайладаргдар.

— Лаьтта оахилга, Имран, культивацел низткъалагIа а маьха безагIа а болх ба. Бакъда иштта из дале а, хьо бакъ-м ва. Со а хиннав кхашка хьажа ваха. ХьажкIаш дIаюв ха хIанз а хьатIаэттаяц. Сона бакъахьа хет боал кIалтIа ца беттача нохарца йокъаенна делянкаш аьхача.

Эггара дукхагIа йокъаенна а чIоагIъенна а йолча моттигий 75 гектар аьха йоаллаш звенос лаьрхIар ерригa участок а юхааха. Боал кIалтIа ца беттача нохарашца лаьтта (зябь) оахилга вай республике кердача гIулакхех да. Хьагучох, из дикка пайдане хила мегаш хIама а да-кх.

Ханнахьа дIайийна яьлар звено хьажкIаш. Цул совгIа цхьоалагIча отделене дехарах Имрана звенос 45 гектар гидуаргаш дIайийнай квадратно-гнездови хьисапе.

ДегIаухаш йолча хьажкIашта дика гIулакх ду механизатораша. ШозлагIа культиваци а яьй, оасар ду макха а боаккхаш.

ХIанз гуш долчча бесса, башха дика чакхбала безаш ба Имрана звено болх укх шера.

А. ИСАЕВ.

Планал совгIа дIалу кIа

«Надтеречный» совхоза кхоалагIча отделенерча къахьегамхоша 3720 гектара тIа ка бола ялат дика хьалкхедаьд укх шера. ХIанзалехьа арда а аьрда чуденад 4729 тонн ялат, паччахьалкхенна дIаеннай 3764 тонн.

ХIара дийнахьа 20—25 гектара тIара кIа арда а оардаш, цхьаццане 40—53 тоннага кхоачаш цIена кIа доаккх комбайнераша З. Азиева, Д. Эльмурзаева, Х. Межиева, Н. Аслаханова. Болх, вIалла ялат доа ца деш, цIена бу.

Комбайнаша аьрда кIа хьатташка дIакхухьаш къаьстта дика балхаш ду шофераша В. Чекашкина, Н. Валиева, И. Даурбекова, иштта кхы дукхханеша а. Масала, шоай балха нормаш кхозза тIеххкоачаш а еш, 68 тоннага кхоачаш кIа дIаоз денна шофераша В. Чекашкинеи Н. Валиевеи.

Хьатташкара кIа паччахьалкхен амбарашка дIаозаш дика къахьег шофераша коммуниста Г. Маслова, И. Кульчицке. Истомина, иштта кхычар а.

Хьоаха ца беш бита йиш яц хьатташка машинаш йотташ къаьстта хьинаре къахьегаш бола Х. Асхабова, МагомадовгIар Розеи Аьсети.

ХIанз планал совгIа паччахьалкхенна кIа дIалуш ба отделене къахьегамхой.

А. ТИЩЕНКО.

ДИКАЧА НАХАХ

Дика къахьегамхой дукха ба Первомайски районерча «Дружба» яхача колхозе. Хьайбашкара йоала продукташ алсамъяхараи хьайбаш дебадараи чIоагIа къахьег цу колхозерча шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша. Къаьстта а беркат доалаш балхаш ду цига вайнаьха кхалнаха - дояркаша.

Ший болх геттара дукха безаш, ше деттача доаханна гIулакх дика деш, цар луш йола шура денгара денга совйоахаш хьайоагIа ферма къона доярка Хакимова Аьсет. Укх тIеххьарча хана цо деттача доахах хIара Iатто дийнахь-бус луш йола шура 17 килограммага дIакхаьчай. Доаханга шура кхы а тIатохийтара къахьегаш я Аьсет. Цунца яхье а баьнна, цул тIехьа ца биса гIерташ ба кхыбола доярказ а.

Ший хьаьналча къахьегамца сийле яьккха, къахьегамхоша чIоагIа хамбеш я колхоза Iаьсашка хьожаш йола Богатырева Лоли а. Диъ шу да Лоли из болх беш йола. Цу юкъагIа из геттара дика Iомаеннай Iаьсашта гIулакх де. Царна эшар, дезар фуд хов цунна.

Укх шера даьраш доацаш. 1961-ча шера даь 75 Iаса да хIанз укх сахьате Лоле Iунал деш, цо хьалкхедеш. Iаьсий чудоахка моттиг цIенъеш йоаллар Лоли со ферме венача хана. Ма лостам болаш яр-кх цига. Гуча дар Iаьсашта ду гIулакх дезаденна Лоли хилар.

— Мичча хана хьо укхаза варах Лоли ший Iаьсашта юхе йоацача тIакхоачаргвац хьо, — йоах шурий-товарни ферма заведующи волча Т. Цечоева, — хьо бийсанна воагIе а дийнахьа воагIе а.

Цхьаккха Iаса ца долийташ, дерригa Iаьсий хьалкхеделгеи, царна дийнахь-бус тIакхета дулх совдоаккхилгеи ший керттера декхар лоархI Богатырева Лоле.

— Цу шин дешаца жоп дала лерхI аз КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юрташкарча къахьегамхошка даьча Кхайкарала а, — йоах Лоле.

Хьаьнала, цIена къахьегарах, социалистически яхье доккхий толамаш дахарах дукхача маьхера совгIат делар Лолена колхозо соахка.

О. ШАДИЕВ,
ВЛКСМ Первомайски райкома секретарь.

Сменах—32 гектар

Сихдаь ялаташ чуэцаш боахк МагIалбика района «Кавказ» яхача колхоза механизатораш. Ялаташ сихагIа чуийца дахара Iалаьмате лоархIаме да юртбоахама техниках бизза пайда эцар. Цу даькъе хьокхам луш я А. Ткаченко комбайнер вола агрегат. Iурра денз бийсанна боад боллалца кIа хьокхаш го йиш я цун комбайн. Ший новкъостаца трактористаца И. Бикетовца цу шинне сменах 32 гектара тIара ялат чуэц.

Балха даьха лакхера толамаш белгал а доахаш карара-кара тела вымпели ахчан премии еннай говзача механизатораш та.

В. ДАВЫДОВ.

Наурски района «Россия» яхача колхозе ялат цIендеш белгалбаьнна дика болх беш ба Е. Генуси Р. Косаковаи. ХIара денна 1,5—2-зза тIеххкоачашъю цар шоай нормаш.

Сурта тIа: дикагIа бола болхлой Е. Генуси Р. Косаковаи.

Д. Василийко сурт.

Нийса пайда эца лаьттаех

Хьайбашкара йоала продукташ алсамъяхара керттера никъ хьайбашта шортта доакъар хулийтилга хилар КПСС ЦК мартовски Пленуме къаьстта белгалдаьккхар Н. С. Хрущева. Доакъар хуле, аьлар цо, хургда хьайбаш, дулх, шура. Травопольни система хоадамболлаш дIа а яьккха, дукхагIа беркат доалаш йола культураш: хьажкIаш, свекла, горох, бобаш доакъарийна лаьрхIа дукхагIа дIаер, уж дика хьувкъилга Iалашдар — иштта ба цу даькъе хьалха латтача боахамаша лаьца никъ. Цхьабакъда, йолаш я вай республике цхьаццадолча боахамаша шоашкарча лаьттаех лерттIа пайда ца эцаш моттигаш а.

Газеташца а радио чу гIолла а Наурски территориальни-производственни совхозно-колхозни управлене кулгалхоша дIакхайкадаьд, беркатегIа йола культураш дукхагIа дIа а юврr гйолаш, оахача лаьттай структура эргаяьккхай шоаш, аьнна. Иштта из даьд Наурски районерча «Терский» яхача совхоза кулгалхоша а. Цхьабакъда, бокъонца долаш дар иштта дац.

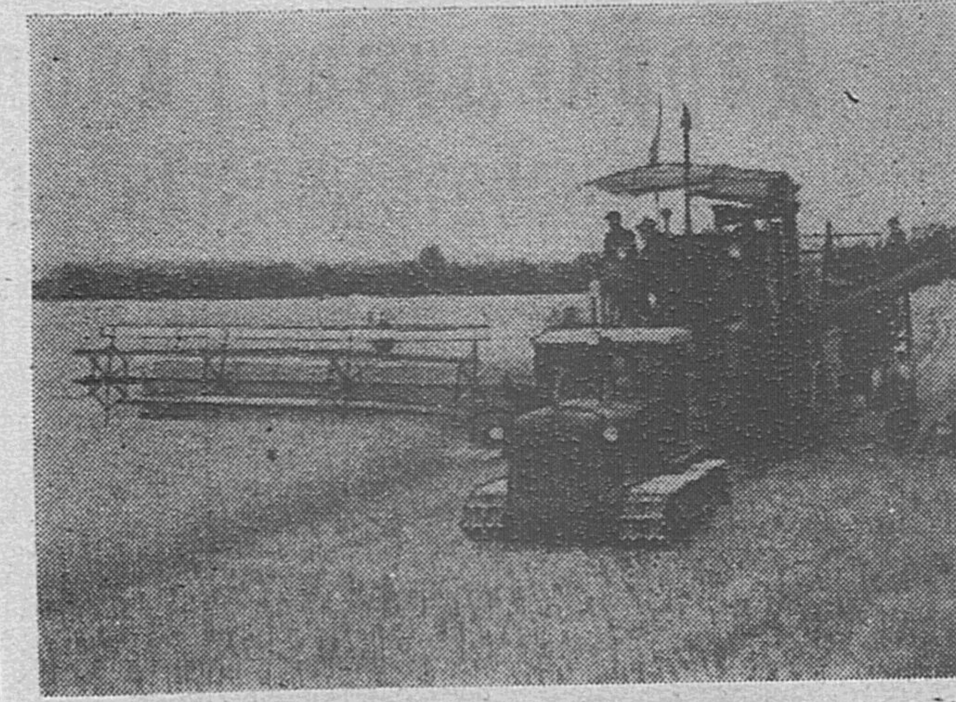
«Терский» совхоза кхашка дукха лаьтта дIалаьцад дукккхача шерашкарча баьцаша, кено, судански баьцо. Цу совхоза кулгалхой нов. Черненкои керттера агроном нов. Поляковаи бехке ба уж дика хьувкъаш йоаца культураш селла дукха дIаера. ХIара гектара тIара 6,5 эзар доакъарий единица яккхара декхар мишта кхоачащдергда иштта дукха лаьтта пайдана йоацача культурашта хьожадаь хилча? Мишта Iалашде лерхI совхоза кулгалхоша шоай боахамера хьайбаш? Совхозо аьха дIадийнача дерригача лаьттах дуккхача шерашкарча баьцаша дIалаьцад 534 гектар лаьтта, судански баьцои кенои — 1760 гектар.

Иштта я-кх эргаяьккха «тоаяьчул» тIехьагIа «Терский» совхоза оахача лаьттай структура!

Хиш дехкаш долча дикача лаьттай цхьадолча доакъош тIа иштта дуккхача шерара баьцаш дIайийнай № 3 йолча сомийкомарий совхозе а Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхозе а. Хиш дехкача лаьттах 160 гектара тIа уж баьцаш дIайийнай опытни станце опытно-хьокхама боахаме а.

Травопольни системах юхедиса, боахамашта доккха зе деш дола во гIулакхаш хоадамболлаш дIа а даьха, тIехьа тIайоагIача хана беркатегIа йола культураш мара дIаюврr гйоацаш вIаштIехьдаккха деза.

В. ЗАВРАЖНЫЙ,
хина боахама управлене воккхагIа вола агроном.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхашка сихденна кIа чуэцаш латт. 25 гектара тIара кIа чу а ийца, 622 центнер цIена кIа даьккхар шоай болх дIаболабеннача хьалхарча дийнахьа хьалха латтача агрегата комбайнера А. Литвиненкои цун помощника И. Котельниковеи.

Сурта тIа: дикагIа волча комбайнера агрегат.

С. Хакиева сурт.

МУКЪАДАЬННА ЛАЬТТАШ—ХЬАЖКIАШТА

Цхьаккха ди а сахьат а доаца деш, хьинаре къахьегаш ба укх деношка «Надтеречный» совхоза цхьоалагIча отделенера къахьегамхой. 15—20 июль тIакхачалехьа шозлагIа дIайийнача хьажкIех алхха дика доакъар хинна ца Iеш, кхаьча яьнна хьажкIаш а хила йиш я. Цудухьа ка бола ялат чуийца мукъадаьннача лаьтта дийнахь а бус а шозлагIа хьажкIаш дIаювш ба отделене къахьегамхой. ХIанзалехьа а 900 гектар оахам даьд цига. Оахам алхха бийсана ду. Оахам дика а деш, шишша норма а йоаккхаш из болх беш ба опыт йола трактористаш Сайдулаев Лячеи Матагов Махьмади ...Кхы цхьаькха трактор а я гаьнаро бIаргагуш.

— Уж шозлагIа хьажкIаш дIаювш боахка М. Сагалови М. Келоеви ба, — йоах бригадира нов. Джанхотова.

Дукхача лаьттара ши хьувкъам баккхара къовсам лоаттабеш ба укх шера отделене къахьегамхой. Из ца дича вIаштIехьдаргдац юкъара хьайбаш дикача доакъарийца дизза Iалашде. ХIаьта доакъар шортта хуле, хургда хьайбаш, хургда дулх, шура. Из лоархIамера декхар кхоачашдара тIавийрзза къахьегаш ва укх деношка отделенера хIара механизатор.

— ХIанз шозлагIа хьажкIаш дIаювш да тхо, — йоах отделене управляюще Таймасханова, — хIаьта гурахьа цу кхаш тIара оаха чуэца лерхI, моща доакъар ийца ца Iеш, кхаьча яьнна хьажкIаш а. Юххьанца оаха шозлагIа дIае лийрхIараш 1200 гектар мара яцар, цхьабакъда хIанз оаха дукхагIа дIае лерхI уж. Тхога торо я из де.

Цу отделене кхашка хиннар тешаву, цигарча къахьегамхоша шозлагIа дIайийна хьажкIаш дика хьалкхеергхиларах. ШозлагIа хьажкIаш дIае лаьтта кийчдара ерригача техниках пайда эц механизатораша. Алхха стогометателех ийца ца Iеш, ча вIашкатохара пайда эц аьшкасаьргий волокушех а. «Беларусь» яхача трактораца ялат хьокхаш хинна тракторист Сариев хIанз ший трактора стогометатель тIехьа а йийза, ча вIашкатохаш ва.

Цхьан комплексах ялат чуэцаш, оахам деш, шозлагIа хьажкIаш дIаювш боахкача хана новкъа дар трактораш кхоачамболлаш ца хилар, къаьстта а гусеничнi трактораш. Из кхоачамбоацар дIадаккхара а дика никъ корабир отделене. Сарахьа хIа аьнна комбайний болх соццашехьа а царех яьхка трактораш оахам де йохийт.

Иштта дерригa кхашкара балхаш цхьан комплексах а деш, дийнахь а бус а хьинаре къахьегаш ба отделенера къахьегамхой.

А. МАМАЕВ.

Хь. ОСМИЕВ.

Харц никъ

(ДУВЦАР)

Школа эггара доккхагIа дола цIа дизза вIашагIкхийттабар даьйноаной. Вай замах маэшшара дика гIулакхаш а доахкаш, нийсача новкъа бераш хьалкхедара даькъе даьшта-ноаношта тIалатта декхараш дар собране дувцаш хиннараш. Дуккханеша къамаьлаш даьдар. КIезига хьоахадаь а дукха хьоахадаь а, Миновсе ший кIаьнк харцахьарча новкъа лестaвеш хилар ца хьоахадеш Iацар къамаьлаш даьрех цхьаккхе а. КIаьнк Миновсе вале а из дика кхийча дика а во кхийча во а шоашка а кхоачаш хилар кертагIдоахар цар.

— Кхы вий къамаьл де безам болаш саг? — хьаттар цIаьккха а школа директора Мажита.

— Аз аргда, — тIехьашкара хьал а гIетта, истола IотIавера дуккхача хана денз цу юрта комбайнералла болх беш вола Ювсап. ПхелагIчеи ворхIагIчеи классашка деша дагIаш ши бер дар цун цу школе.

— Сона чIоагIа тоам хиннаб, — аьлар цо, — тховсара укхаза деча къамаьлех. Хьалха хиннача тара доацаш, хувцаденнад наьха хьаькъалаш. Сона фу хьаштда цун а яхаш, ший цIен юккъера доацача хIаманна юкъе гIорта ца ловш нах дукха бар хьалха. ХIанз из цIенденна дIадоалаш латт вайна юкъера. Цунна меттел наха хьаийцад «цаI массанена хьалхара, массе а цхьаннена хьалхара» яха нийса гIулакх. Харцахьа ваьннача сага эшшача хьехам а, эшшача човхам а наха шоаш лу хIанз. Вай дахаре хинна эггара дукхагIа хамбе безаш йола эргало я из, новкъостий.

Къамаьлаш доладеннача юххье шеш хьоахаяь йист хиннача духьал дош кхоссара тIера хинна Миновси, массане а, цхьан бартагIа еш санна, ше харцъелга бIаргадайначул тIехьагIа кIаьд а енна, йист ца хулаш, чубаха корта а болаш хьалхашкахьарча гIанда тIа ягIар. Мелла чIоагIа диладале а, гаьннара а хоалуш балха лараш тIайолча ший доккхача шин кулга, царна тIера цхьа хIама лаха воаллаш санна, бIара а хьежа, тIаккха Миновсена тIа а вийрза ший къамаьл дIахо дир Ювсапа.

— Массане а хьо харцъю, Миновси. Хьона хьай кIаьнк дукха хIана веза яхац цхьанне а. Ший бер дукха ца дезаш-м цхьаккха а хургвац. Iа хьай кIаьнк каст-каста цхьацца пайдана доацача гIулакхашта дешара тIера воах, аз-м сай цIагIа а байтац цунга из тайпа болх а яхаш, школьни участке беррига дешархоша беш бола болх байтац, берашца а, кхыметтел боккхагIчарца а охца хургвола никъ ба Iа цунна мерзбер. Кхы дIахо шоаш из ловргдац йоах хьога наха. Нийса йоах!

ТIаккха беррига даьшта-ноаношта тIадийрзар Ювсапа къамаьл:

— ХIанз укхаза Миновсена санна, харцахьарча наькъ тIа даьннача даьна-нанна хьехам бала нах ца хилар бахьан долаш хела бер даькъаза даьнна моттигаш хиннай. ТIатехаи тIерадаьккхаи хIама доацаш, ше мадарра аз дувцаргда шоана ткъаь иттех шу хьалха се теш а волаш доладеннача цхьан хIамах хиннар...

...Хоза ха яр из. Ахкан дIаьхача дийнахьа, кхыметтел даар а дага ца дохаш, атагIа ГIалми йисте хулар тхо, ийссара а иттара а даьнна бераш. Оахош дага а лувцаш, цхьацца ловзарех тхоашта сакъердам беш, эггара дикагIа лоархIаш болча «Гелъюхьерча Iам» тIа, лакхача берда тIара чу а кхувсалуш, лувчаш, зIак хьокхаш, цхьаннахьа гIулдамашта юкъе гулделе Iо а хайше, хабараш дувцаш дIахьора доагI-доагIа ди. Лоамах духдувла шовда санна мара, кхоачалацар цу хана тха дувцараш. МассагIа дагадохар, массагIа хьоахадора цига!

КIезигагIа лелхе а, дийнахьа иттазза ГIалме чу а лелхаш, сов дукха маьлхе леларах цIасташ мо юхьмараш цIий а лийя, цIока дагарах чич Iо а хьайя, берца буртилгаш санна, мерий бовхьамаш тIа кIаьдилгаш а даьле лелача тхона вIалла дага а дохацар цIа. Мелла къайлагIа балларах, оалхазара бIы а тIехь, тхо тIа ца кхоачаш моттиг йисацар цу йоккхача атагIа.

Ловзаш доахка бераш бIарга массаза гу дагайох сона из сакъердаме ха, дагавох цу хана тхоашца лийнна тхоай новкъост Башир, духьалъотт, тховсара укхаза Миновсега оалаш санна, цун наьнага а цунга шийга а дIаала нах ца хилар бахьан долаш, зIамиг-зIамига довш, Iаг хьеккха цу кIаьнка дайна ираз.

Мелла боккха форд а зIамигача тIадамех хьа ма хулий. Цунах тара, зIамига дарашкара дIа а воладенна, духьал эккхаш хIама а доацаш, харцахьарча новкъа лувзача когаша воаккхаш-воаккхаш гаьна а ваьккха, вайнаха оаллача бесса, кIор баьхача кIоага чу ийккхар Башир.

Из цхьа кIаьнк мара кхы бер а доацаш, цунна жерал деш ягIар Хьава. ЦаI мара доаца бер наьна боча ма хулий массаза а, цхьабакъда из бочал ше-м тайп-тайпарча ноаной бе-башха хул. БоаррамагIа, цун денизкъала хургбоаца болх а байташ, тIехьале дика хургйолча нийсача новкъа нийсду цхьайолчо ший бер. Хьава царех яцар. Цо ший бочал кхыча наькъаца гучайоахар. Цкъа-дале, кIаьнках «къа а хеташ», дехоч кулг техача чин дожар кхераш санна, цхьаккха а хIама дайтацар, шозлагIа-дале, мелла харцахьара хIама даьдале а, цо даьр могадора.

Укх дунен тIа эггара хозагIа дола хIама хьада аьлча, бедаргаш а тIаяланза йола ший ийрча кIоригаш енай, йоах, аьрзе. Из санна, массарел а дикагIа хьо ва яха дош массаза хьалха а доахаш, нанас боча Iомаваь Башир тхоца, ший ханнарча бераща хьакхийттача хана цхьацца бахьанаш а доахаш къувсаш, лата гIерташ хулар. Наьна санна акхар хIана вац со боча, аьнна, хеташ хургдар цунна.

Бетташ-беттаж кхера а баттI ма оалий, из цун охцал кIорда а йийя, моллагIчо ваь а тхох цхьанне ше юхачовхавича, эггара бIарзагIа йола маьже кагъелча санна, ерригa юрт кхайкаеш мухь а баьле, велхар. ХIаьта цул тIехьагIа хургдар-м тхона дика ховш дар. «Дукха везача кIаьнка» гIар а хезе, мух санна сиха, картах баьккха бекъа саьрг бе а боаллаш оарцагIа йоагIар, из ший бе баьлла саьрг санна, екъа, хьатара, лакхача дегIара Хьава. Даьр фуд, бехке малав цIаккха а хьожаргьяцар. Из ха а ховш, тхо хьалхе а дайде дIа-хьа долхар. Хьалха санна мухь а бетташ, ший бIаргашка аргI-аргIа бий а хьеккхаш, Башир наьнагахьа водар. Саьрг бетта ше тIакхоачаргйоацилга хайча, Хьава тхона серда йолалора...

МоллагIа а хулаш дола хIама, дикадар а водар а, цхьа духь доацаш хилац. Цу хана-м сона хIама хацар цунах, цхьабакъда, хIанз сона геттара дика хов: нанас ше цу ханна неца латийтар ший кIаьнка оамалах, хIаьта цкъа лета баьлча нецо деш дар ма довзий вайна...

Цхьа ха йоацаш цхьаккха хIама а хилац. Мелла чIоагIа тхо цунах хьоге а, тхона ма доаладара аьнна хете а ший ханна дIадоалар ахка. Гуйра хьа а этта, школе деша юха чудолха ха хьакхаьчача цIенделле къастар тхо Баширах. Тхо деша долхар.

«Айя, мишта къаст шо цунах, Башир ахацарий деша?» — аьнна хета хургда шоана. Ак, ахацар. КIаьнк деша хIана вайтац, аьнна, наIарга ваха хьехархо, вIалла ца доагIар а дийце, дехке ваьккхе вохийтар Хьавас.

— Сайна дика хов сона сай кIаьнка фу эш, — оалар цо юххера а. — Цун да а дешарца сискал юаш вахацар...

Школе водача-воагIача хана хела бIаргагора сона Башир. IажагIча телатаца беттиг кхаьла сирача элтара кий а туллаш, баьде-сийна бос бола полтув а ювхаш, киса ши кулг а доаллаш, дунен тIа цхьанна хIамах ца вашаш санна, бат дIа а яхийта «фо кхетийта» араваьнна лела Башир бIаргавайча, — сенна лечкъадергда из, — цунах чIоагIа хьогаш хулар со. Хьанна ховра цу хана цу гIулакха тIехьале фуй!

Харцахьа ваьнна саг, хIанз санна беррига барта а болаш, соцавара нах дукха тIехьа болаш ха яцар из. Сона фу хьаштда цу юкъе гIорта, аьле, хетар. ДIаяхача заман лар дIаяланза яр. Цу тайпарча хIамашца а хьахьувкхар цо ший ийрча юхь. Эггара дукхагIа аьнначо а, Хьава йоаццача метте, шоайла, «кIаьнкага ца дешитарах гайна-ганза цкъа-м дехке яргья Хьава», алар мара, кхы доккхагIдар алацар. Вешта сона-м, из оалаш хезача, цунах а дош хетацар.

Урокаш Iомае а кхы цхьаккха хIама дагадалла а ца дезаш, паргIата, массаза а барзкъанна дика кийчваь, шафрана Iаж санна, цIе бос болаш лела Башир бIаргавайча, «сенна дехке яргйол-хьогI из», аьле хетар сона. Дуккха а ха яьнначул тIехьагIа мара кхетаданзар аз цу дешай маIан...

Цхьа ха яллалца денгара денга совъювлаш дIаяхар Хьавай кIаьнкацара бочалаш. Бакъда, хадданза IотIадетталуш дола хIама цкъа тIехдаханза мича дус. Воккха ме хул дукхагIа хулар Баширана эшараш. Кхы мел дар совдолаш, киса долла сом-эппаз а хьаштдар хIанз зIамигача сага. Наьна низ дIакхачацар цунна мел эшар лоаттаде. Циско ийс уст биаьб оалаш ма хиннадий вай даьша. Денна къа а хьегаш хьатIадеш доаца рузкъа, мелла хьежадича а, кхоачалуш хул.

Леладечоа кхоачам ца хилча, эшараш дукха хилча айхьаза боал дезал. Нанеи воIи мара юкъе эккха кхы саг воаццашехь а, иштта гIулакх эттар Хьавайнеи Башираи юкъе а.

Ший цIен чухь телкар нахала даккха хьан безам хул! ВоIагара шийна латта халахетар наха дIа ца хайта-м гIертар Хьава, цхьабакъда, цо мелла къайлакхухье а, доккха таьзет дар воIо цунна цIагIа лоаттадеш хиннар.

Цкъа Iуйрийна етт бетта араяьннача лоалахочун лерг кхийтта хиннадар, бIеха яппараш а еш, Башира наьнага деча къамаьлах.

— Укх цIагIа мел дола хIама диаь даьннад хьо, гIам... Мичча хьара дена а, сона итт тума ца хилча даргдац тахан. ГIулакх дох са!

Цу деша духьал йист хуллашехьа а, чоап еча санна тIа а кхийтта, летавар наьнах (цигга Iодожа дезар шаккхе кулг).

«Хьога мара кхы саделлача сагага алац аз» а аьнна, лоалахочо маьрвеший сесагага а аьнна, иштта «къайлагIа» цо цхьаькханега а аьнна, доалаш-доалаш когаш тIа а даьнна, ши-кхо ди даллалехьа йоккхача юртах чакхдаьлар из «хабар».

Фу хилар дIахо? Башира ханара а долаш цунца лийнна тхо, цхьадараш хьалха а, цхьадараш тIехьа а, юртарча школера дийша йистедаьлар. Хьаштдале балха даха а, хьаштдале дIахо деша а хийцца никъ бар массанена а. Школа яьккхачул тIехьагIа шин шера колхозе болх беш а хинна, цул тIехьагIа ялх бетта курсашка дийша а дийша, сох комбайнер хилар. Цу юрта цхьан шин шера болх баьчул тIехьагIа, ваха а болх бе а со укх юрта хьатIавера. Шоана а ховш, иттех шу аз укх юрта болх бу а ма дий. Цхьаннех агроном, вокхох инженер, кхоалагIчох лор, цхьабарех хьехархой хилар. Иштта наха а мехка а шоашкара беркат а доалаш, цхьацца балхаш деш ба вожаш а. ХIаьта цу хана тхоца деша ваьгIа Мовла, летчик а хинна, хIанз а тIехь авиаце болх беш ва.

ХIаьта Баширах фу хилар? Ха дIа ме йода кхы а дукхагIа кIоаргделар цун гIулакхаш. Нанас аьнначунга вIалла ла а ца дувгаш, ший ха тарра цхьаькха «новкъост» а коравааь, висаьр а гIетти ваьлар Башир. ЦIагIа чу а ца воагIаш, наьха бешах кхийттача Iаьсо санна, каст-каста арахьа бийсаш йоахар. Иштарча бус наьнага мел сагото хинна хургья кхетаду хург ма дий оаш.

Балхах тувлавеш, эшар а ца эшар а, доагIар а ца доагIар а цунна лоаттадеш, цар из «толхавар кхераш» кхыметтел ший ханарча берех а дIа ца кхетийташ, деша ца вохийташ, харц волча а бакъ волча а гадоахаш нанас хьалкхеваь Башир кайоалаш вацар цхьанна а хьаьналча балхах. Iомадаьр дезаш а леладеш а ма хулий саг.

Дешарах а тилча, къахьега а ца лайча, киса долла ахчеи тIадувхa барзкъеи нахал тIех а дийзача, мехкарашка «догдаха» а ваьлча (бехк ма баккхалаш аз иштта хьакхашта аларах) фу никъ лоацаргбар цо? Башира лаьца хинна никъ ше мабарра хьахьоккхар кица а даь цо леладеча дешаша: «Бийса са я, ди наьха да» — наьха хIамаех кулгаш детта ваьлар из.

Юххьанца боахаш хинна гIа башха шера беце а, массаза а цу харцахьарча новкъа лийзача когаша, тIеххьара а гаьна а ваьккха, кIоаргача гIолла чувахар Башир.

Дуккха бераш а кхоабаш хала воаллача юртарча цхьан сага етт а лочкъабаь, бе а бийна, ший «новкъостаца» из тулабеш воаллачара хьа а лаьца пхи шу суд йир Баширана а цун новкъоста а. Суд текха цIавеча, хьа етт бахьанце сайна яь суд, айса лайна Iазап дутаргдаш аз хьона, аьнна, Iатта даьна ве дагахь дов а даь, — ладувгIаргда-кх оаш бокъонга! — юха а итт шу суд йир Башира.

ХьалхагIа а шозлагIа а цунна суд яр новкъа долаш, цун ший даькъаза нана еце, цхьаккха а саг вацар. ЦIенвенна наьха безамах дIаваьннавар из. Кхы доккхагIа фу тIакхоачаргда сага!

Баширана шозлагIа суд яь дукха ха ялалехьа лоам вахача ший вешийна тIаяхар Хьава. Бага мел йола церг а Iоежа, чIоагIа тишъенна, биркъа яр из...

СЕРДАЛО
3-гIа оагI. 8 июль, 1962 шу.

Дерригдунен кооперАце шовзткъалагӀа цӀей

Укх шера 7-гӀа июле шовзткъазлагӀа дездаьд дерригача дунен тӀарча кооператораша Дунен халкъашта юкъера кооперАце Ди.

Дерригача мехкашкарча кооператораша цу дийнахьа дӀахьехар машарцеи халкъашта юкъерча дохаргдоацаш чӀогӀа а доттагӀленцеи шоай безам хилар а къахьегамхой вахара хьали бокъонаши ӀотӀаеча империализманеи монополештеи шоаш духьал хилар а.

40-гӀа Дунен халкъашта юкъера кооперАце Ди советски потребительски кооперАце членаша дезду вай Даьхен беррига къахьегамхой коммунистически общество хьалъяра хьакхехьа КПСС XXII-ча съездо яь исторически решенеш доккхача хьинарци, кхьа-егама турпалецеи кхоачашъеш боахкача хьалашка.

Советски потребительски кооперАце доккха дакъа лоац дунен халкъий кооперативни болама юкъе, халкъашта юкъера машари барт-цхьоагӀои бахьан долаш лоаттабеча къовсаме.

40-гӀа Дунен халкъашта юкъера кооперАце Ди дездела цхьана нийсденнад 9 июле Советски Союза столице Москве массане герз дӀадаккхарах машари тӀехьара Дерригдунен конгресс хьеллача денаца.

Герз дӀадаккхарали льаттан тӀа машар чӀоагӀбарали лоархӀамегӀа а сагогагӀа а дош дац хӀанз дунен халкъашта юкъерча политикаца. Цудухьа, дерригача советски халкъо а льаттан тӀарча цӀена уйла йолаш мелболча наха а санна, чӀоагӀа мегаду советски кооператораша машар лораbe лаьрхӀа оардагӀдахар духьа адамий низаш вӀашагӀтохаргдола керда формаш, керда наькъаш лахара новкъостал де декхар долаш йола Дунен халкъашта юкъера форум Москве гулъяр.

Массане а герз дӀадаккхара идея чӀоагӀа хьаллоацаш бода советски кооператораша лаьрхӀа духьалбаьннаб машара гӀулакхаца моастагӀал долаши дунен халкъашта юкъера проблемаш машарца къоастаела дохаде гӀерташи долча низашта.

Шерагара шу массаза доал чӀоагӀа дегӀаухаш а ший болх тоабеш а я 88237 пайщик юкъе воагӀаш йола вай республикера потребительски кооперации.

ТӀа-тӀа дукхагӀа лакхлуш дола юрта бахача наьха хьашташ дизза Ӏалашде дагахьа республика кооператораша 1961 шера юрта бахача нахага 69,4 миллион сома маьха промышленни производственни товараш дехкар. Вай республика потребительски кооперАце оборот укх тӀеххьарча диъ шера 43,2 процент дукхагӀа хиннай.

ДукхагӀа хиннан магазинаш, столовеш, кхийола предприятеш.

Укх тӀеххьарча диъ шера потребительски кооперацега дӀаяха капиталовложенеш 3,4 миллион сом хилар. Хьалъяь а яькха болх бе йолаьлийтай 173 торгово-розничи предприяти, общественни кхача кийчбу 40 предприяти, маькхаш йотта 11 пекарни, тайп-тайпара товараш чулоаттаде 13 склад, и. кх. дӀ.

Вай республика потребительски кооперАце болх беча наха юкъе дукха ба болх дика бар-баьхан долаш ийдерхоша сий деш а лоархӀаш а болеи республика потребкоопераце берригача болхлоша хьокхам эца мегаргболен болхлой.

Цу болхлоех я Наьсарен районе раймага заведующи нов. Горбакова, Шаьла района Автурий-Юртарча продмага заведующи нов. Межидова, Ведана райпо продмага заведующи нов. Дадарова, Гудермеса райпо культмага заведующи нов. Сафронова, Суньженски райунивермага отдела заведующи нов. Пирогова, дукхаа кхыбараш.

Потребительски общественашка хӀанз шерра яьржай мах бара керда прогрессивни формаши методаши, чӀоагӀденнад нахацара — пайщикашцара бувзамаш.

Цхьабакъда, потребительски общества балха юкъе хӀальта а дукха цӀенхашттара кхоачамбоацараш да, уж дӀадаьхача юрта бахача наха эшараш дукхагӀа кхоачаш а дергдолаш.

Денгара денга воай болх тоабе а пайщикашцара бувзам чӀоагӀбе а беза вай.

ХӀанз, юрта боахамера къахьегамхой дика хьийкъа ялаташ чуэцаш боахкача хана, кооператораша шоай керттера уйла тӀаяхийта еза колхозхойн совхозий болхлойн уж балха боахкача моттигера царна эшар тӀадахьара.

Цу тайппара тоабе беза вай воай болх юртбоахама продукташи бедали кийчъяра дакъбе а.

КПСС XXII-гӀча съезда решенеш кхоачаш а еш, потребительски кооперАце болхлой декхарийла ба 1962 шера оттаь товарооборота план кхоачашъелга Ӏалашде, шоашта оттаь товарооборота план кхоачашъелга ЯьрхӀа кооператорни организаце, хӀара торговни организаце бетт-бетта кхоачашъергйолча тайпара гӀулакх вӀаштӀехьдаккха.

Общественни кхача дукхагӀендикагӀен кийчбе а наха деш дола бытовой гӀулакхаш тоаде а деза вай.

Кооператор мугӀарашта юкъе керда членаш чуэзар, паевой взносаш гулъяр, шоай кооперативай балха юкъе пайщикашка дикагӀа дакъа лацийтар духьа наха юкъе шерра политически болх бе беза кооперативни организацешка.

Доккхий а сий долаш а да потребительски кооперАце кхоачашдеш а кхоачашде дезаш а дола декхараш.

Шеко яц, цун болхлоша, коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача Программа кхоачашъяр духьа гӀеттача дерригача халкъа болама юкъе а баха, шоашта хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдергхиларах а цу тайппара вай мехка коммунизм хьалъяра гӀулакха юкъе шоашкара доагӀаш дола дакъа лоацаргхиларах а.

М. ЗАНИН,
Нохч-ГӀалгӀай АССР респотребсоюза торговни управление начальник.

200 ЭЗАР ГА ХӀАРА ШЕРА

Грознера БуротӀа бода никъ — цаӀ Мочкъий юрта гӀолла Бурогахьа хьал а хьовзаш вож Черменски консервни заводагахьа Ӏочу хьовзаьча меттера хьалхашкахьа дӀахьежача дерригача газаш къайла а даьха массехк цӀа дагӀа. Уж да АМООС-а (Алханчуртски межрайонни обводнительно-оросительни система) управлене лесопитомника болхлой баха цӀенош.

Хоза моттиг я лесопитомник уллар. Малхбузен рагӀорахьа лесопитомника доазон йисте гӀолла сатийна дода Мочкъий юртаи ХӀирий ОтаргашкенийкъаеРи юкъе гӀолла Ӏочахк а даьле дола никъ. Юкъе гӀолла ГӀалми, вокх оагӀорахьа ялатий кхаш дада. Къилбаседенгахьа консервни завода болхлой поселкаца доазув да.

Ӏалама хозане мелла йоккха иле а саго ший кулг тӀа а дихьа порядок йича кхы а хозагӀа хул хӀама. ГӀалмена тӀагӀолла похрагӀа тӀех а даьккха Алханчуртски каналах Ӏочу диллад Тийрка тӀара доагӀа хий. Хоза гаьнаш а егӀа тоаяьй канала йистош. Канала аьрда оагӀорахьа гӀолла Ӏочуулл йоккха сомий беш. Нагахь сомий ганний тайпа хургдац укхаза доацаш.

Лесопитомник эггара хьалха юллача хана Алханчуртски канала йисте йоагӀа декоративни а сомий а гаьнаш кийчъе аьнна йилла хиннай. Бакъда тӀеххьарча хана чӀоагӀа дегӀаенай питомник. ХӀара шера 200 эзар га кийчъе фу дӀадув оаха. Укх шера кхы а дукхагӀа дийнад оаха из. Питомнике кийчъю бӀаьнней тӀех тайпа декаративни а сомий а гаьнаш — тайп-тайпарча сортех Ӏажаш, кхораш, гӀамгӀаш, боча бӀараш, каштанаш, михаш, къохкаш, дукха кхыяраш.

Канала йисте дӀайогӀарел совгӀа хӀара шера итташ эзарий гаьнаш йохк питомнико КъилбаседаХӀирий а Нохч-ГӀалгӀай а республикашкарча тайп-тайпарча организацешка — юрта Советашка, школашка, бурув тохача конторашка, городашкарча организацешка. Лакхехьа цӀи яьккхача шинна а республикина кхоачамбалла шин шерал тӀех ха йолаш декаративни гаьнаш а хӀайз питомнике йохка йиш йолаш. Цул совгӀа дукхха культурни (сомий) гаьнаш а я.

Гаьнаш эцаш бӀарий заказаш йиллача хана а дика кхоачашду питомника болхлоша.

ХӀанз питомника болхлой коллектив гаьнашта оасар дара а мугӀарашта юкъера льатта тоадара а балхаш чакхдаьха йоалаш латт. Шоай гӀулакхах дика а кхеташ балха эадарча хӀара денна тӀехкушаш гӀолла болхлой дукха ба тха. Царех ба Компанейцова Таня, Евтушенко Михаил, дукххача хана дензмитомнике болх беш хьавоагӀа къаьна болхло, бригадир-техник Владимир Федорович Вардашев, кхыбараш.

Укх шера, семилетка дийлагӀча шера, кхы а доккхагӀа кхьегама толамаш а доахаш хьалхашка латта декхараш кхоачашде лаьрхӀад тха коллективо. Из иттара хургхилар шеко йолаш да.

М. ГОРБАКОВ,
АМООС управлене лесопитомника начальник.

«Ачалкх» яха дарбан хий доаккхача МагӀалбика райондарча завода болхлоша ханал хьалха кхоачашдаь хий даккхара план.

Сурта тӀа: завода дикагӀа болх къахьегамхой разливщица Б. Гамкортоева, укупорщица А. Булгучева, цеха начальник А. Акиев продукце дикалга хьожаш боахк.

Х. Султанова сурт.

Къонача Ӏилмахочун болх

Дукха ха йоацаш Нохч-ГӀалгӀай историен, меттеи, литературеи Ӏилма-тохкама института «Известеш» тӀа кепа теха арабаьннад института метта сектора Ӏилман болхлочун Ф. Г. Оздоевай «Нохчийн гӀалгӀайн литературни меттай системера приставкаши послелогаши» яхача темах бола диссертационни болх.

Из болх боккха лоархӀам болаш ба вайнахьа метташ Ӏилманга тахкара а Ӏомадара а. Цкъа-дале, хӀанзалца лингвистически Ӏилман чухь кӀезига тохкан баь дол а да из, хӀальта, шозлагӀа-дале, къонача Ӏилманхочо из болх дика а язбаьб. Вайнахьа багахбувцам тӀара а, литературни хьажам тӀара а, Ӏилмай йоазонхой произведенеш тӀара а дукхха масалаш а доаладеш, автеро гучаьхай нохчийн гӀалгӀайн меттай системе приставкаши послелогаши лелаяра бокъонаш а къайленаш а.

ХӀанзалца нохчийн гӀалгӀайн грамматикашка къоастадуш ца баьнна хӀама дукха хӀара тӀаьхаь Ф. Г. Оздоевас. Шеко яц школаштен вузаштен метта учебникаш увттадеча языковедашта цун балха дикка гӀо дергхилара.

Филологически Ӏилмай кандидата степень яккхара лаьрхӀа ба къонача Ӏилманхочун болх.

Укх деношка Нохч-ГӀалгӀай историен, меттеи, литературеи, Ӏилма-тохкама института Ӏилман Совето мога а баь кандидатски степень яккхара дӀачу беннаб из болх.

И. АЛЕРОЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай педагогически института воккхагӀа вола хьехархо.

ЦӀЕРАХ ЛОРАДЕ ЯЛАТАШ

ЦӀи яларах лоралуш ца хилча бераша цӀилеторгаш ловзарцеи, пожарни правилаш телхаярцеи, къьеста ахкан дӀайхачабаьнна а йоалаш, молаш хьакхаш а чуэцача ялатех цӀи яла тарло.

Масала, лораде деззача тайпара цӀерагӀа лора ца дарах Грозненски «Зеленстрой» хьекъа латтача мукха холах цӀилеторгаша ловзаш дола бераша цӀи техар. Цу сахьате оарц даккхарца шийкаьнкахь йоае вӀаштӀехьдаьлар из цӀи.

Болх бахьан долаш комбайн еха а ехар.

Комбайна двигатела газах хьаухача сийгаша овлашкара ялаташ доагадеш хӀама хилар МагӀалбика района «Ингушский» совхозе.

Комбайна двигатела тӀара сийгаш доадерг ягарца 25-ча июне Гудермесски района Эльген-Юрта ялат лотадир сийгаша.

Колхозий, совхозий, автохозяйствай беррига кулгалхой ялаташ чуэцача хана пожарни правилаш телхаергйоаца гӀулакх вӀаштӀехьдаккха декхарийла ба.

ХӀара хана тарлургдац бокъонца цӀерах ялаташ лоралар.

Ялат чуэцаш йолча «СК-3» яхача комбайна пожарни правилаш телхаяра 20-ча июне Надтеречни районе ялаташ тӀадолча кхашка цӀи яьлар, хӀальта из

С. КОВАЛЕНКО,
пожарни охрана отдела воккхагӀа вола инспектор.

Ладугӏа радиога

8-ча июле:

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.30 — ашарий антракт; 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.50 — хоамаши передачай программей; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35 — концерт; 16.00 — пионерашти школьникаштен передача; 16.20 — Дикаха лаьттачера хьалхарча; 16.20 — «Халкъашта юкъера кооперАце цӀей» — беседа (нохчий меттала); 16.40 — сатирически журнал (гӀалгӀай меттала); 17.00 — радиоладугӀархой заявкех концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — «Говза кулгаш» — телевизионни клуб; 12.20 — «Павел Корчагин» — художественни фильм; 19.00 — передачай программа; 19.05 — доазол арахьарча гӀулакхий хьакъехь комментатора къамаьл; 19.20 — киножурнал; 19.30 — телезрителий заявкех концерт; 20.30 — С. Михалкова «Цогали бобри» яха басня; 20.50 — передачай программа; 20.55 — «Цхьа алиби ца тоъача» — художественни фильм.

Доазол дехьара

АЛЖИР ШИЙ ЛОӀАМЕ ЯЬННА ХЬАЛХАРА ДЕНОШ

Юха а бӀаьрчача денни бус сахиллалцеи Алжир, мехка ерригагородаши, юрташи (марокканскидоазол тӀара туниски доазол тӀа кхаччалца, Средиземни фордa йистера Сахаре гӀумарашка йолча оазисашка кхаччалца) лаьмате доккхача хьинарца цу дездеш хилар доӀаме ялара цӀей.

Ала деза, селханара ди цхьанна минута а лаьгӀ ца луш цӀей дездара тоъала бахьанаш хиллад лоархӀаме гӀулакхаш долаш дар аьнна. Цу гӀулакхашта юкъе эггара керттердар, бокъха символически практически лоархӀам хулаш дар — Алжирски Республика Ханнара правительстве Алжире хьаяр да.

16 сахьати 30 минути яьлча специальни французски тӀема самолет Ӏоессар Мезон Бланш яхача аэродроме. Цо хьавоалавир Туниссера Алжирски правительства итт член, председатель Бен Хедда керте а волаш (правительства члених цӀабахкарча юкъе бацар Бен Белла Хидери). Моаршал хатта правительства членашта духьал бахьхабар ханнарча исполнительни органа председатель Фарес а, дукха эзараш хиллал йолча адамий тоаба а. Правительства членаш дӀаболабелар машинашца городе Алжире. Аэродромера городе дӀахкачалца царга моаршал хоатташ бар итташ эзараш хула нах, байракаши транспаранташи а йоалаш. Алжире гонахьарча юртийн беррига бахархой укхаза гулбеннаб аьнна хеталора. Машиний кортеж, халла адамий тоабана юкъе гӀолла чакх а ювлаш, префектуре дӀакхьчар. Цу цӀен балконна тӀара 18 сахьати 30 минути яьлча Бен Хеддас къамаьл дир гулбеннача нахага. Алжирски правительства керте латтачо ший къамаьлаца моаршал хатта духьал бахькача наха баркал а аьнна, хӀальта къонача республика хьалхашка латтача декхарий бокъонца дӀахьежар. Цо хьайкемаш ен бокъонца лоархӀам болча республика беллгалдаьккхера беррига алжирцашта юкъера барт юхаметтоттабанза баргбоацалга.

Алжирски правительства Алжире хьаялехьа селхан ӀуйрийПариже французски правительства чрезвычайни заседани хилар. Цу заседане министраш хьежар Алжир ший лоӀаме ялара референдума официальни результаташ. Заседани хиленталча Алжир ший лоӀаме ялар торжественни къобалдеш Франнцузски республика президента генерала де Голла дӀакхайкхаьча официальни декларацеца кепа техар. Цул тӀехьагӀа гучадаьлар Франце Алжирски Республика ший посол хьожаваьлгенн 1958 шера Алжире хережа хиннача Национальни собране сенаторий депутатийн мандаташ дӀаяьннилгеи.

Делкъийта Роше-Нуаре церемони хилар Алжирерча французски лакхехьарча комиссаро Кристиан Фушес ший полномочеш ханнарча исполнительни комитета дӀалуш. Форда йистехьалъхьа административни городилга центр йолча эспланаде бӀайха хьежача малха кӀал флагштока тӀара Ӏочухийдар французски пачхаьалкхен байракх. Цун метте хьалъайийр Алжирски Республика къаман байракх.

Цу тайпара, Эвиански соглашенешка хьежа хӀанзалул тӀехьагӀа официально кхоачаденнад 132 шера хинна французски колониальни оалал. Белгалдаккха деза, ерригa официальни церемонеш хьинарца хинначул кӀезиг-дукха сихагӀа йистенниларг. Ховш долча бесса, Алжир ший лоӀаме ялар Франце формально къобалдар 5 июлел хьалхагӀа ца хилийта лаьрхӀа дар. Укхаза белгалъехка, гӀулакхий боламо сихдир кхадж тассар а: референдуме дакъа лацараши Алжир ший лоӀаме ялар —къобалдьраши. вӀалла ца хийтача тайпара дукха бар.

С. ЗЫКОВ,
(1962 шера 5 июле арадаьнначара «Известия» тӀара).
Роше-Нуар, 4 июль.

Деча къамаьлага диллача США правительство машара а герз дӀадаккхара а тӀехьа я, лелоча гӀулакхашка диллача сихдаь ядерни герзаш хьадеш я.

(Газеташ тӀара).

БЕРЗА БАТТ, ЦОГАЛА ЦӀОГ.
А. Грунина сурт.
ТАСС фотохроника.

АЛЖИР — ШИЙ ЛОӀАМЕРА РЕСПУБЛИКА

Алжире хинна референдум

ПАРИЖ, 3 июль. (ТАСС). Тахан Алжире официально дӀакхайкадьад Алжир ший лоӀаме ялара референдума результаташ. Референдуме дакъа лаьцача 5.992.115 харжархоех 5.975.581 саго Алжир ший лоӀаме ялара тӀехьа кхадж тессаб.

ДАЬИ-МЕХКАРА ХЬАЛХАРА ЗАСЕДАНИ

АЛЖИР, 5 июль. (ТАСС). Селхан городе Алжире алжирски территоре тӀа хьалхара заседани хилар Алжирски Республика ханнарча правительства, яхаш хоам бу агентствас Альжери Пресс Сервис. Цига дийцар Алжир ший лоӀаме хилар вӀашагӀкхетар хьажар, наьчул тӀехьагӀа этта хьал.

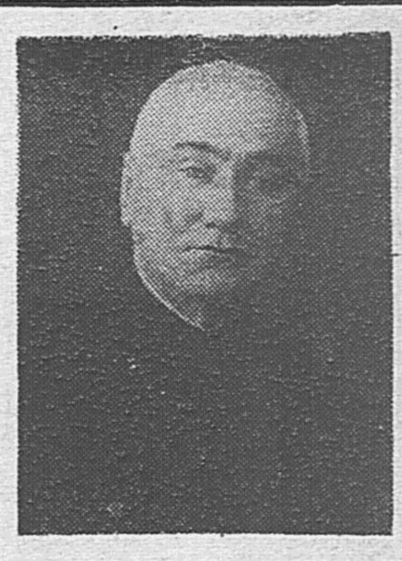
ИНДОНЕЗИЙСКИ ПАРТИЗАНИИ КЕРДА ТОЛАМ

ДЖАКАРТА, 5 июль. (ТАСС). АНТАРА агентства корреспондента Малхбузен Ириана гӀолла хоам бечча бесса, керда Ириана районе йолча партизаний отрядо моттигерча бахархой гӀоца массехк хьер мукъаяьккхай. Городе баха голландцаш цхьолгешка дӀатийса латт цигара.

Котабару йолчара 45 миль мара гаьна яц Демта. Партизанех кхерабенна голландцаш сихбенна города гонахьа гӀема духьалара дӀаьхаш ерий вӀашагӀолла гӀишлош еш боахк. ХӀанз цу индонезийски территоре цхьаккха а миНиг яц колонизатораша маьрша хеташ, хӀальта Малхбузен Ирианера дӀаухаш бола голландцаш гӀехьэьрГӀехьара дукхагӀа хулаш а латт.

Малхбузен Ириана столица

ЧАБИЕВ ТАГЕ ЭГЛО

1962 шера 2 июле дукхача хана хала лазар а текха кхелхав къаьнагӀа вола большевик, 1918 шера денз парте член вола персональни пенсионер Чабиев Таге Эгло.

Чабиев Эгло ваь 1892 шера Наьсарен-Вокзале. 1915 шера Петрограде йистеьккхай цо агрономически институт.

Чабиев Таге Эглос деррига ший вахар, ший хьаькъал дӀаденнад революце гӀулакха, Советски мохк хьалбара гӀулакха. Новкъост Чабиев пролетариата баьчаца Владимир Ильич Ленинца вӀашагӀкхетадуш а, цо тӀа парте шийна тӀадилла гӀулакхаш кхоачашдеш а хилар. Иштта, 1918 шера Чабиев Таге Эгло вохийт НКПС-а ВЧК-а уполномоченни а волаш Кавказски Закавказски машинникъ лораbe а, тоабе а. ХӀальта а кӀезига тӀехьагӀа из хьожаву Кавказски Закавказски машинникъий чрезвычайни комиссарал.

Чабиев Таге Эглой цӀи дика йовзаш я Нохч-ГӀалгӀайчей цул арахьен. Коммунистически парте, халкъа гӀулакха мутӀахьа хиннача новкъоста Чабиева шийна вахар а, шийнизза, шийн хьинар а хьо ца деш дукха лаьцад социалистически пачхьалкхе хьалъяраца.

1920 шера новкъост Чабиев хорж ГӀалгӀай халкъа совета председателал, тӀаккха ГӀалгӀай Ревкома председателал а. 1920 шера май бетта из хьожаву Къилбаседа Кавказски края милице инспекторал, хӀальта июнь бетта Ростове-на-Дону хиннача Кавказски округа общественни порядок лорахьа начальникал а.

1922—1927 шш. Чабиев Таге Эглос болх бу бехктохкамерча гӀулакхаш тӀа Горски Советски Социалистически Республике а ГӀалгӀай Автономни областе а. ТӀехьагӀарча шерашка новкъоста Чабиева болх баьб партийно-боахама органий бехктохкамерча гӀулакхаш тӀа.

Чабиев Таге Эгло сийлен гӀулакхаш даиман дахаргда вай республика къахьегамхой дегашка.

НОВКЪОСТИЙ ГРУППА.

Къахьегамхой гӀулакхаш

ДӀабахача ялх бетта производственни заданеш кхоачашъяра дика план баьккхаб столярни изделеш арахецача завода коллективо. Производственни план 107 процент кхоачашъеш, къахьегама овсарле 118,7 процент лакхъеннай.

Заводо арахец наӀарийи корийн блокаш, тайп-тайпара мебель, парташ, кхыяраш.

Июнь бетта блокаш арахецара план кхозза дукхагӀа кхоачаш а яь укх бетта хьалхарча денношка хьинаре болх беш я коммунистически къахьегама цӀи лелаю Харавитиди бригада. Болх дика барца белгалъяьнна бригада Сийлен доска тӀа яьккхай. Иштта укх шера цхьолалгӀча кварталe коллектив хьинаре къахьегарах республика моттигерча промышленноста Министерства Сийлен доска тӀа ваьккхав бригадир Харавитиди.

Заводе дикагӀчарех лоархӀаш я Репин керте вола коммунистически къахьегама цӀи яккхара къовсамаш лоаттабеш йола мебели цехера станочникай бригада а. Коллективо сий ден ба станочникаш Ужахов Хаматхан, Каспаров. Цар шиъша а кхы дукхагӀа а балха нормаш кхоачашъяь.

Дика ка а йоалаш къахьегаш ба столяраш-мебельщикаш Абубакаров Абу, Перезолов Петр, подсобни болхло Межиева Роза, иштта кхыбараш.

Цхьаькха дика хӀама а кагӀдалар завода барт тайнача коллектива. Юрта боахама министерстве еннача заданех комбайнашта лаьрхӀа сельхозтехника кхо бӀаь эзар планка кийч а яь дӀаеннай ца. Цу балха тӀа къаьста дика дакъа лацар мастера Гусева.

А. ДОДОВ.

Безаме вӀашагӀкхетар

Укх деношка Н. Шипулина яздаьча «Юность боевая» яхача цӀи хезза волча революционера-большевика Асланбек Шерипова хетадаьча книжках книжкаш дешарий конференци хилар республикански бӀаргашдайнарий цӀагӀа.

Книжка авторо гулбеннарашта дийцар книжка яздеча хана шиъ Москве, Орджоникидзе, Грозне, Полтаве архивашкара материалаш гулъяь хилар, дукхаа А. Шерипова гаргарча нахаца а цунца гӀулакх долаш хиннарашца а ше къамаьл даь хилар.

Книжка дика дар а кхоачамбоацар а дувцаш конференце къамаьлаш дир хьехархоша А. Козловас, П. Кузьминас, библиотека заведующе Позднеева, кхычар.

Безаме чакхъялар конференци.

Ш. МИСИРПАШАЕВ.

Кога гӀирса керда моделаш

6 июле Грозненера кога гӀирсий фабрика йолаеннай керда моделех бола кога гӀирс арахеца. Хьае йолайл Ӏаьрнача хромах маӀача наьха полуботинкеш, лоха кӀоажувн сийрга босинг шин фасонах йола кхалнаьха туфлеши. МаӀача наьха ботинках, тъъргаш а йоацаш, оагӀошка увзоргаш доахкаш я. Керда кога гӀирс хьамчаца овлаш хийтта ба.

М. ЕРЕМЕНКО.

Редактора зам. **Дж. ХАМАТХАНОВ.**

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цӀерахча кинотеатре

Йоккха зал — «Иваново берал» — долалу: 10, 2, 6, 10; «Мукъа мух» — долалу: 12, 4, 8.

Зlамига зал № 1 — «Ялсамалера оалхазарилгаш» — Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30;.

Зlамига зал № 2 — берий сеанс — долалу: 9, 11; «Кlоарза никъ» — долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

Зlамига зал № 3 — берий сеанс

«Огнево» — долалу: 9.30, 11.30; «БекӀудал йоалла йоӀ» — долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — «Сакъердаме историеш» — долалу: 9.

«Башха - дика ворхӀ» (шин серий цхьан сеансах) — долалу: 10.45, 6.45, 9.15; «Алапий эца ди, дехкар тоха ди» — долалу: 1.30, 3.15, 5.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦӀеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмоши отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цӀерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03123. Заказ № 3650.